

KOOSKÕLASTUSTABEL

Kooskõlastamise käigus esitatud märkused ja ettepanekud autoriõiguse seaduse eelnõule

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Kultuuriministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu. Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Patendiametile, Õiguskantsleri Kantseleile, Riigikohtule, Eesti Advokatuurile, Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjonile, Eesti Juristide Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Patendivolinike Kojale, Eesti Autorite Ühingule, mittetulundusühingule Eesti Esitajate Liit, Eesti Näitlejate Liidule, Eesti Fonogrammitootjate Ühingule, mittetulundusühingule Eesti Audiovisuaalautorite Liit, Filmi Esmasalvestuse Tootjate Ühingule, Balti Uudismeedia Väljaandjate Ühingule, Eesti Meediaettevõtete Liidule, Eesti Heliloojate Liidule, Eesti Kirjanike Liidule, Eesti Lavastajate Liidule, Eesti Lavastuskunstnike Liidule, Eesti Interpreetide Liidule, Eesti Filmitööstuse Klastrile, Eesti Ajakirjanike Liidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Teenusmajanduse Kojale, Tallinna Ringkonnakohtule, Harju Maakohule, Tartu Ülikooli õigusteaduskonnale, Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituudile, Tallinna Ülikooli ühiskonnateaduste instituudile, Rahvusraamatukogule, Rahvusarhiivile, BSA-le (The Software Alliance), Eesti Autoriõiguste Kaitse Organisatsioonile, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, Eesti Rahvusringhäälingule, MTÜ-le Eesti Kultuuri Koda ning sihtasutusele Eesti Filmi Instituut.

Sisulise tagasiside esitasid Harju Maakohus, Tartu Ülikooli Õigusteaduskond, Balti Uudismeedia Väljaandjate Ühing ja Eesti Meediaettevõtete Liit (ühiselt), Eesti Kirjanike Liit, Eesti Ajakirjanike Liit, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Eesti Audiovisuaalautorite Liit, Eesti Esitajate Liit, Eesti Fonogrammitootjate Ühing, Eesti Näitlejate Liit, Eesti Autorite Ühing, Patendiamet. Kooskõlastustabel on lisatud seletuskirjale.

Esitatud sisulisi arvamusi ja ettepanekuid ning nende arvesse võtmist on kajastatud alltoodud kooskõlastustabelis.

Ettepaneku esitaja/märkuse sisu	Seisukoht/selgitus:
1. Harju Maakohus	
Iseenesest on tervitatav, kui riik annab võimaluse erakopeerimise tasu kokkuleppele jõuda tasu kogumisest kasusaavatel organisatsioonidel endal ning puudub vajadus tasu riigivõimu abil jagada. Eelnõus ja selle seletuskirjas on puudutatud olukorda, kus KEOd ei jõua tasu jagamises	<u>Arvestatud</u> Jaotuskavast kui eraõiguslikust lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste vaidlustamist

<p>kokkuleppele ja tasu jagatakse seaduses sätestatud proportsiooni alusel. Seletuskiri ei puuduta kahjuks seda, kas ja kuidas võiks olla võimalik sõlmitud lepingut vaidlustada, sellest taganed jne. Kuna tegemist on eraõigusliku mitmepoolse lepinguga, siis kehtivad sellel ka TsÜS ja VÕS üldosas ette nähtud võimalused kasutada õiguskaitsevahendeid. Haldusaktiga erakopeerimise tasu jaotuse puhul võis esitada kaebuse halduskohtule. Eraõigusliku lepingu puhul peaks võimalik olema vaidlustada lepingut või sellest tulenevaid õiguseid ja kohustusi maakohtus. Õigusselguse huvides tuleks seda teemat vähemalt eelnõu seletuskirjas kirjeldada ning hinnata ka sellekohaseid mõjusid kohtutele.</p>	<p>on seletuskirjas täiendatud, samuti on täiendatud mõju kohtutele.</p>
<p>2. Tartu Ülikooli Õigusteaduskond</p>	
<p>Eelnõu üheks tugevuseks on suurema paindlikkuse tagamine. Kui senises süsteemis kinnitab autoriõiguse seaduse § 27 lg 11 kohaselt jaotuskava minister, olles selle eelnevalt kooskõlastanud autorite, esitajate, fonogrammitootjate ja filmi esmasalvestuse tootjate esindajatega, siis uue korra kohaselt lepivad KEO-d jaotuskavas kokku omavahelisel läbirääkimisel. Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (erakopeerimise tasu jaotuskava koostamine) seletuskirja kohaselt „Muudatustega kaotatakse ära komisjon ja jaotuskava käskkirjaga kinnitamise nõue. Edaspidi lepiksid KEOd ise jaotuskavas kokku ja seejärel jaotaksid tasu omavahelise kokkuleppe kohaselt. Sellega loodetakse KEOdele anda senisest enam paindlikkust ja pädevust ise otsustada erakopeerimise tasu jaotuskava üle“. See lähenemine võimaldab reageerida muutuvatele turu- ja tehnoloogilistele tingimustele ning vähendab Justiits- ja Digiministeeriumi halduskoormust. Täiendava tugevusena võib märkida seaduses sätestatud jaotuskava koostamise kriteeriumid (§ 27 lg 9¹), mis aitavad suurendada läbipaistvust. Samuti tagab süsteemi toimimise järjepidevuse automaatne varumehhanism (§ 27 lg 9²), mille kohaselt jaotatakse tasud kindlaksmääratud protsentide alusel, kui KEO-d kokkuleppele ei jõua.</p> <p>Nõrkused ilmnevad eeskätt seoses riikliku järelevalve puudumisega. Infoühiskonna direktiivi(2001/29) art 5 lg 2 punkti b tuleb erakopeerimisel õiguste omajatele tagada „õiglane hüvitis“, mis Euroopa Kohtu praktika (C-467/08 Padawan, C-457/11–C-460/11 VG Wort)</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Kavandatud kord võiks motiveerida KEOsid läbirääkimistesse astuma ja jaotuskavas kokku leppima. Kui kokkulepet ei saavutata, on eelnõus sätestatud automaatne jaotusprotsent. Konsensusele suunatud mudeliga, mis on eelnõukohase seadusega valitud, võiks väljamakstav hüvitis olla kahjuga rohkem seotud ja proportsionaalsem võrreldes regulatsiooniga, kus tasu jaotataksegi üksnes mehaaniliselt, automaatse jaotusprotsendi alusel.</p> <p>Eelnõukohane kord peaks suunama KEOsid kokkuleppele, automaatne jaotusprotsent on üksnes tagavaraks, kui KEOd ei peaks kokkulepet saavutama.</p>

kohaselt peab kompenseerima õiguste omajatele tekkinud kahju ja säilitama õiglase tasakaalu õiguste omajate ja kasutajate huvide vahel. Padawan kaasuses tuuakse punktides 39-40 välja järgnev: „mis puutub õiglase hüvitise arvutamisel arvesse võetavasse autori kantud kahju kriteeriumi, siis tuleneb direktiivi 2001/29 põhjendustest 35 ja 38, et õiglase hüvitise eesmärk on kompenseerida autoritele „nõuetekohaselt” nende kaitstud teoste loata kasutamine. Õiglase tasu suuruse kindlaksmääramisel tuleb „kasuliku kriteeriumina” arvestada asjaomasest reprodutseerimisest autorile „tuleneda võivat kahju”, kusjuures olukordades, kus kahju „mõju [...] on minimaalne”, võib tasu maksmise kohustust mitte tekkida. Seega peab isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandiga kaasnema tasusüsteem, millega „hüvitatakse mõju õiguste valdajatele [...] Neist sätetest tuleneb, et õiglase hüvitise kontseptsioon ja selle suurus on seotud kahjuga, mida autor kannab kaitstud teose isiklikul eesmärgil loata reprodutseerimise tõttu. Sellest vaatenurgast tuleb õiglast hüvitist käsitada kui vastutasu autori kantud kahju eest.“ VG Wort lahendi punkt 75, viitega Padawan’ile, kordab selle mõtte üle: „hüvitise eesmärk on heastada autoritele kaitstud teoste nende loata reprodutseerimine isiklikuks tarbeks, nii et seda hüvitist tuleb lugeda kompensatsiooniks kahju eest, mis autorile tekib sellise loata kopeerimise tagajärjel“. Seega peab hüvitis olema kahjuga seotud ja proportsionaalne – mitte mehaaniline ega abstraktne.

Kui jaotuskava koostamine ja kinnitamine jäetakse täielikult KEO-de otsustada, võib küsitavaks osutuda, kas riik täidab piisavalt oma kohustust tagada süsteemi efektiivne toimimine. Eesti varasem kogemus näitab, et KEO-de vahelised kokkulepped ei ole alati saavutatavad. Sellest järeldub, et KEO-de vaheline koostöö on pingeline, mistõttu võib uue süsteemi tulemusel suureneda ebastabiilsuse risk.

Täiendava probleemina võib esile tõsta automaatse protsentjaotuse (eelnõu § 27 lg 9²). Kuigi see tagab tasude liikumise õiguste omajateni, ei pruugi mehaaniline skeem arvestada tegelikku erakopeerimise ulatust ega õiguste omajatele tekkinud kahju. Selline lahendus võib tõstatada küsimuse selle kooskõlast Euroopa Kohtu seatud nõudega, mille kohaselt õiglase hüvitise peab

olema seotud kahju suurusega. Lisaks võib teoreetiliselt väiksemate KEO-de positsioon uues süsteemis nõrgeneda, kuna neil on võrreldes suuremate organisatsioonidega vähem ressursse ja läbirääkimisjõudu. Samas võivad väiksemad KEO-d ka kogu protsessis blokeerida.

Õiguslikust vaatenurgast tuleb tähele panna, et ministri kinnituse kadumisega väheneb õiguste omajate võimalus vaidlustada jaotuskava halduskohtus. Kui varasem süsteem võimaldas tugineda ministri käskkirjale kui haldusaktile, siis uue korra kohaselt jäävad vaidlused tõenäoliselt eraõiguslikule tasandile. Samas tuleb pidada silmas ka asjaolu, et eelnõu väljatöötamise tingisid eksisteerivad probleemid. Kuigi direktiiv jätab liikmesriikidele laialdase kaalutlusruumi, võib küsimuse alla tulla, kas Eesti süsteem tagab piisaval määral direktiivi art 5 lg 2 p b järgimise.

Eelnõu seletuskiri jaotuskava olemust järgmiselt: „Jaotuskava on seega eraõiguslik leping, mille pooled on kollektiivse esindamise organisatsioonid ja tasu koguja, kes võib samal ajal olla ka kollektiivse esindamise organ. Kavandatav muudatus võimaldaks osapooltel ise paindlikumalt otsustada nii formaalsete kui ka sisuliste kriteeriumide üle, mida jaotuskava koostamisel oluliseks peetakse [...] Kavandatud korra kohaselt on jaotuskava eraõiguslik mitmepoolne leping, millele kohalduvad võlaõigusseaduse üldosa sätted ja mille sõlmimiseks on sätte sõnastuse järgi vaja tahteavaldusi kõigilt KEOdelt ja ka tasu kogujalt. Kui tasu koguja või vähemalt ühe KEO tahteavaldus puudub, ei ole see seaduse mõttes jaotuskava. Tasu koguja võib ainult jaotuskava alusel väljamaksed teha, s.o sellise mitmepoolse lepingu alusel, mis vastab seaduse nõuetele. Jaotuskava alusel tekibki tasu kogujal KEOdele tasu väljamaksmise kohustus ja KEOdel õigus saada jaotuskavas kokkulepitud tasu“.

Eelnõu tugevusena tuleb rõhutada, et selle lähenemine toetab privaatautonoomia põhimõtet ning osapoolte vaba enesetoestuse kaitset. Kui senine kord nägi ette ministri sekkumise ja lõpliku kinnituse haldusakti vormis, siis uus süsteem eeldab, et õiguste omajaid esindavad organisatsioonid jõuavad tasakaalustatud lahenduseni läbirääkimiste ja kokkulepete teel.

<p>Selline lahendus lähtub põhimõttest, et riik ei pea olema n-ö „lapsevanem“, kes osapooltele oma otsuse peale surub, vaid võib usaldada valdkonna sisemisi mehhanisme ja osapoolte autonoomiat. Samasugust lähenemist võiks analoogia korras kujutleda olukorras, kus riik asuks haldusaktiga ühis- ja kaasautorite vahel autoritasude jaotust otsustama – see sekkuks põhjendamatult privaatautonomia sfääri. Uue regulatsiooni järgi on jaotuskava olemuselt eraõiguslik mitmepoolne leping ning see tugevdab õigussuhete eraõiguslikku loogikat. Selline konstruktsioon on kooskõlas kaasaegse vabadusel ja privaatautonomial põhineva demokraatiapõhimõtetega, mille kohaselt lepingu pooled vastutavad ise õiglaselt tasakaalustatud lahenduse leidmise eest. Samal ajal on osalistel võimalus pöörduda kohtu poole.</p> <p>Kokkuvõttes suurendab eelnõu KEO-de autonoomiat ja lihtsustab haldusmenetlust, tuues õigussuhetesse rohkem privaatautonomiat ning võimaldades osapooltel ise tasakaalustatud lahendusi leida. Kuigi see lähenemine tõstatab küsimusi seoses süsteemi kooskõlaga Euroopa Liidu õigusega, õiguskaitsevahendite kättesaadavuse ja KEO-de vahelise jõudude tasakaaluga, tuleb eelnõu lugeda sammuks positiivses suunas. See suundumus vähendab riigi liigset sekkumist ning toetab õiguste omajate ja nende esindusorganisatsioonide eneseregulatsiooni, mis on kooskõlas kaasaegse ühiskonna arengu põhimõtetega.</p>	
3. Balti Uudismeedia Väljaandjate Ühing ja Eesti Meediaettevõtete Liit	
<p>3.1. Erakopeerimise hüvitis uudismeedia väljaandjatele kehtiva AutÕS-i ja eelnõu kohaselt</p> <p>Eesti uudismeedia väljaandjad (autoriõiguse seaduses (edaspidi nimetatud AutÕS) kasutatav juriidiline termin on „ajakirjandusväljaande kirjastajad“, käesolevas dokumendis kasutatakse terminit „uudismeedia väljaandjad“ selle termini sünonüümina) toodavad meediasisu (ajakirjandusväljaandeid), mille hulka kuuluvad lisaks artiklite tekstidele ja fotograafilistele teostele mitmesugused muusika- ja audiovisuaalsed teosed (näiteks videosaated, videolõigud, podcastid, muusikapalad).</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Nagu tagasisidet välja toodud, siis eelnõuga iseenesest ei muudeta uudismeedia väljaandjate eelpool kirjeldatud õiguslikku olukorda erakopeerimise hüvitise saamiseks sisuliselt, vaid nähakse ette ulatuslikud muudatused seoses erakopeerimise tasu jaotamisega.</p> <p>Siiski tõstatavad ajakirjandusväljaannete kirjastajad küsimuse, kas ka ajakirjandusväljaannetes kättesaadavat</p>

Eelnimetatud muusika- ja audiovisuaalsete teostega seondult kuuluvad uudismeedia väljaandjatele (kas lepingute järgi üle antud või seaduse alusel tekkinud) autori-, esitaja-, fonogrammitootja-, audiovisuaalse teose produtsendi ja filmi esmasalvestuse tootja varalised õigused. Uudismeedia väljaandjad on seega nende muusika- ja audiovisuaalsete teostega seondult, mis tehakse üldsusele kättesaadavaks uudismeedia portaalides ja uudismeedia digiväljaannetes (ajakirjandusväljaannete koosseisus), autoriõiguste ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omajateks.

Selguse huvides osundame, et ajakirjandusväljaande kirjastajate AutÕS §-s 73² sätestatud nõuusi autoriõigusega kaasnevaid õigusi tuleb eristada autori- ja autoriõigusega kaasnevatest õigustest, mis uudismeedia väljaandjatel tekivad meediasisuna muusika- ja audiovisuaalsete teoste loomisest tulenevalt (so nn ancillary copyrights for press publishers). Esimesena nimetatud ehk ajakirjandusväljaande kirjastajate nõuute õiguste eraotstarbel kopeerimist AutÕS-s sätestatud erakopeerimise hüvitise regulatsioon ei puuduta.

Audio- ja audiovisuaalsete teoste (mis moodustavad Eestis hinnanguliselt keskmiselt koguni 15% kogu meediasisust) eraotstarbel kopeerimine kahjustab uudismeedia väljaandjate õigustatud huve. Euroopa Liidu Kohtu otsusest kohtuasjas C-260/22 (Seven.One Entertainment Group GmbH vs Corint Media GmbH), milles Euroopa Liidu Kohus tõlgendas infoühiskonna direktiivi artiklit 5(2)b), tuleneb BPCMO ja EML-i hinnangul üheselt selgelt, et uudismeedia väljaandjad peavad saama osa erakopeerimise hüvitisest (vt eelviidatud kohtuotsuse punktid 27-29). Euroopa Liidu Kohus sedastas eelviidatud kohtuasjas: infoühiskonna artikli 5 lõikest 5 nähtub, et selle direktiivi artikli 5 lõike 2 punktis b) nimetatud erand on kohaldatav ainult teatud erijuhtudel, mis ei ole vastuolus autoriõiguse või autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud objekti tavapärase kasutamisega ega kahjusta põhjendamatult õiguste valdaja õigustatud huve. Eelviidatud kohtulahendit tuleb praeguses kontekstis vaadelda samuti koostoimes DSM-direktiivi artikliga 16 ja põhjenduspunktiga 60.

muusikat ja AV teoseid reprodutseeritakse erakopeerimise eesmärgil, millisel juhul oleks kirjastajatel õiguste omajana õigus erakopeerimise tasule. Vastusena sellele küsimusele tellis JDM küsitluse (tulemused kättesaadavad veebilehel uuringute alamlehel), mis näitas, et „uudismeedia väljaannetest“ kättesaadavat sisu erakopeerimise erandi alusel ei reprodutseerita. Seetõttu ei ole eelnõus ega seletuskirjas pikemalt käsitatud ajakirjandusväljaannete kirjastajaid, kuna ei esine puutumust erakopeerimisega.

Eesti uudismeedia väljaandjate kogu meediasisust moodustavad mitmesugused audio- ja audiovisuaalsed teosed hinnanguliselt keskmiselt 15%. BPCMO-le ja EML-le teadaolevalt salvestatakse Eestis eraotstarbel kasutamiseks meediasisu laialdaselt, sealhulgas uudismeedia portaalides ja digiväljaannetes kättesaadavaks tehtud audio- ja audiovisuaalseid teoseid. Meediasisu koosseisus olevate audio- ja audiovisuaalsete teoste erakopeerimise täpse ulatuse võiks tuvastada empiirilise uuringuga. Ilma taolise uuringuta on praegu aga ilmselge, et Eesti uudismeedia väljaandjad, kes on audio- ja audiovisuaalsete teostega seondult õiguslikus mõttes autori- ja esitajaõiguste omajad, fonogrammitootjad, filmi esmasalvestuse tootjad ning audiovisuaalsete teoste produtsendid, peavad kehtiva AutÕS-i järgi olema igal juhul õigustatud isikud erakopeerimise hüvitise saamiseks (oma kollektiivse esindamise organisatsiooni kaudu).

Uudismeedia väljaandjad on 2024. aastal asutanud neile kuuluvate varaliste autoriõiguste ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivseks teostamiseks kollektiivse esindamise organisatsiooni – Balti Uudismeedia Väljaandjate Ühingu (BPCMO). BPCMO mandaadi hulka kuulub muuhulgas uudismeedia väljaandjatele hüvitise kogumine ja jaotamine (meediasisu koosseisus olevate) audio- ja audiovisuaalsete teoste erakopeerimise eest.

Eelnõuga iseenesest ei muudeta uudismeedia väljaandjate eelpool kirjeldatud õiguslikku olukorda erakopeerimise hüvitise saamiseks sisuliselt, vaid nähakse ette ulatuslikud muudatused seoses erakopeerimise tasu jaotamisega.

BPCMO-le ja EML-ile on aga arusaamatu ja muret tekitav eelnõu seletuskiri, milles jäetakse Eesti uudismeedia väljaandjate ja nende kollektiivse esindamise organisatsiooni BPCMO kuulumine erakopeerimise hüvitise saajate hulka läbivalt ja täiesti tähelepanuta (vt näiteks seletuskirja lk-13 esimeses lõigus välja toodud allviide 7 ja seletuskirja lk. 11 eelviimane lõik, kus on (ammendavalt) loetletud eelnõu koostamise ajal erakopeerimise hüvitise saamiseks

<p>õigustatud kollektiivse esindamise organisatsioonid, milles puudub aga viide BPCMO-le või uudismeedia väljaandjatele).</p> <p>Kuivõrd õigusakti seletuskirjal võib olla Eestis (oluline) tähtsus õigusnormi tõlgendamisel õigusvaidluse korral, siis on meie hinnangul kindlasti vaja eelnõu seletuskirja muuta ning täiendada seda eelpool välja toodud arutluskäiguga erakopeerimise hüvitisega seonduva õiguslikku olukorra kohta uudismeedia väljaandjate õiguste vaatest ning lisada BPCMO eelnõu seletuskirjas läbivalt erakopeerimise hüvitise saamiseks õigustatud kollektiivse esindamise organisatsioonide loetellu.</p>	
<p>3.2. Eelnõu regulatsiooni kitsaskohad</p> <p>BPCMO ja EML hinnangul vajab eelnõus täiendavat arutelu ja tähelepanu ka allpool välja toodud aspekt.</p> <p>Planeeritav muudatus lisada AutÕS § 27 lg 9³, mis näeb ette, et käesoleva paragrahvi 9². lõike punktides 1–3 nimetatud juhtudel jaotatakse vastav osakaal jaotamisele kuuluvast summast võrdselt nende kollektiivse esindamise organisatsioonide vahel, kelle esindatavatel õiguste omajatel on õigus käesoleva seaduse §-s 26 nimetatud tasule, ei ole õiguste omajate vaatest ei õiglane ega ka mõistlik.</p> <p>Kollektiivse esindamise organisatsioonide esindatuse ulatus võib nimelt märkimisväärselt erineda olenevalt sellest, milliste õiguste omajatega on kollektiivse esindamise organisatsioon liikme- ja esinduslepingud sõlminud. Õiguspraktikas võib tekkida näiteks olukord, kus ühe kategooria õiguste omajate õiguste teostamiseks on loodud mitu kollektiivse esindamise organisatsiooni, kes kõik on õigustatud isikuks, et saada erakopeerimise hüvitist AutÕS-i järgi. Samas võib üks nendest organisatsioonidest esindada näiteks üksnes 5%, teine aga näiteks 75% selle kategooria õiguste omajatest. AutÕS § 27 lõikes 9³ välja pakutud sõnastuse järgi</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u></p> <p>Eelnõus on muudetud tasu jaotamist olukorras, kus KEOd ei saavuta kokkulepet. Sellisel juhul arvestatakse küll mitte KEO esindatust, nagu ettepanekus välja toodud, vaid muusika ja AV teoste kopeerimise mahtu.</p>

<p>saaksid mõlemad eelnimetatud kollektiivse esindamise organisatsioonid jaotamisele kuuluvast summast täpselt võrdse osa.</p> <p>Esindatuse ulatust peaks arvesse seega võtma seega ka siis, kui tasu jaotatakse AutÕS § 27 lõike 9³ kohaselt (so olukorras, kus kollektiivse esindamise organisatsioonid ei ole jõudnud tasu jaotamises omavahel kokkuleppele).</p> <p>Eelnõus lisatav AutÕS § 27 lõike 9¹ punkt 4 näeb kollektiivse esindamise organisatsiooni esindatuse ulatuse ette jaotuskava koostamise ühe alusena (so olukorras, kus kollektiivse esindamise organisatsioonid jõuavad tasu jaotamises omavahel kokkuleppele). Sama põhimõtte võiks olla sätestatud AutÕS § 27 lõikes 9³, pannes tasu kogujale kohustuse enne väljamaksete tegemist hinnata kollektiivse esindamise organisatsiooni esindatuse ulatust ja koguda esindatuse ulatuse kohta (kollektiivse esindamise organisatsioonidelt) teavet ja tõendeid.</p> <p>Allpool on BPCMO ja EML ettepanek AutÕS § 27 lõike 9³ sõnastamiseks (alla joonituna punase värviga on lisanduv osa).</p> <p>(9³) Käesoleva paragrahvi 9². lõike punktides 1–3 nimetatud juhtudel jaotatakse vastav osakaal jaotamisele kuuluvast summast võrdselt nende kollektiivse esindamise organisatsioonide vahel, kelle esindatavatel õiguste omajatel on õigus käesoleva seaduse §-s 26 nimetatud tasule, võttes arvesse asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide esindatuse ulatust. Tasu koguja kohustub enne väljamaksete tegemist piisava põhjalikkusega hindama asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide esindatuse ulatust ning koguma selle kohta teavet ja tõendeid.</p>	
<p>3.3. Erakopeerimise erandi ulatuse laiendamine</p>	<p><u>Mittearvestatud</u> Eelnõukohase seadusega erakopeerimise erandit ei laiendata uutele teoste liikidele, küll aga</p>

<p>BPCMO ja EML on seisukohal, et erakopeerimise erandit Eesti AutÕS-s peaks laiendama kirjalikele ja fotograafilistele teostele. Õiguspraktikas ei ole tõenäoliselt mõistlikult võimalik kontrollida, et meediasisuks olevaid kirjalikke ja fotograafilisi teoseid ei kopeeritaks eraotstarbel, ning taolise kopeerimise korral uudismeedia väljaandjate õigusi efektiivselt jõustada. On mõttekas ja õiglane näha erakopeerimise hüvitis ette lisaks audio- ja audiovisuaalsete teostele ka kirjalike ja fotograafiliste teoste (mis moodustavad meediasisust keskmiselt 85%) eraotstarbel kopeerimise eest.</p> <p>Mõistlikum ja märkimisväärselt ökonoomsem on menetleda erakopeerimise tasu jaotuskava ja erakopeerimise erandi kohaldamisala laiendamisega seonduvaid seadusmuudatusi koos, kuivõrd need on sisuliselt tihedalt seotud.</p>	<p>oleme avatud eelnõu väliselt sellekohasteks aruteludeks ja kaasame erinevaid huvigruppe.</p>
<p>4. Eesti Kirjanike Liit</p>	
<p>4.1. Erakopeerimise tasu jaotuskava koostamine</p> <p>EKL toetab jaotuskava mudeli paindlikumaks muutmist ning kollektiivse esindamise organisatsioonide rolli suurendamist jaotuskava väljatöötamisel</p>	<p><u>Selgitus</u> Konsensuslik mudel võiks parandada koostööd KEOde vahel ja suunata neid läbirääkimistesse, võimaldada paindlikumalt tasu jaotada.</p>
<p>4.2. Kirjanikel on õigus õiglasele hüvitisele</p> <p>Erakopeerimise tasu eesmärgiks on kompenseerida õiguste valdajale kuuluva teose tasuta kasutamist isiklikul eesmärgil. Erakopeerimise tasu lähtub Euroopa Liidu ja Nõukogu direktiivist 2001/29/EÜ (infoühiskonna direktiiv). Infoühiskonna direktiivi art 5 lg 2 p b sätestab, et liikmesriigid võivad reprodutseerimisõiguse puhul ette näha erandeid ja piiranguid, kui kõne all on mis tahes reproduktioonid, sidumata seda otseselt vaid audio- ja audiovisuaalteostega.</p> <p>Kirjanikel kui autoritel ei ole võimalik saada õiglast tasu nende loodud teoste (näiteks raamatute) tasuta reprodutseerimisel isiklikeks vajadusteks. AutÕS § 26 lg 1 sätestab, et autori nõusolekuta on lubatud reprodutseerida audiovisuaalset teost või teoste helisalvestist kasutaja</p>	<p><u>Mittearvestatud</u> Eelnõukohase seadusega erakopeerimise erandit ei laiendata uutele teoste liikidele, küll aga oleme avatud eelnõu väliselt sellekohasteks aruteludeks ja kaasame erinevaid huvigruppe.</p>

enda isiklikeks vajadusteks. Autoril, aga samuti teose esitajal, fonogrammitootjal ja filmi esmasalvestuse tootjal on õigus saada õiglast tasu teose, esituse või fonogrammi sellise kasutamise eest. Tasu saamine on sätestatud AutÕS §-s 27. Eeltoodust nähtub, et AutÕS §-d 26-27 kohalduvad ainult audiovisuaalsete teoste ja helisalvestiste kasutamisele. Kirjanike kui autorite jaoks tähendab see sisuliselt seda, et olukorras, kus näiteks kirjaniku kirjutatud raamatut reprodutseeritakse isiklikuks kasutuseks, ei kompenseerita kirjanikule sellest tekkinud kahju. Praktikas on kirjanikel võimalik tasu saada ainult sellisel juhul, kui kirjanik on panustanud audiovisuaalse teose või helisalvestise loomisesse, näiteks kirjutanud laulusõnad või filmi stsenaariumi, saades siis vastavat tasu EAÜ või EAAL-i kaudu. Lisaks eeltoodule on Eestis selgelt reguleerimata ka küsimus, kas autoritel ja esitajatel on õigus saada tasu ka kuuldemängude, audioraamatute ja teiste sarnaste audiotööde isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest. Kehtiva praktika kohaselt ei kompenseerita täna kirjanikule tema loodud kuuldemängu või audioraamatu tasuta isiklikuks otstarbeks reprodutseerimist. Selline praktika on põhjendamatult, kuivõrd nii kuuldemängud kui ka audioraamatud on oma olemuselt helisalvestised, mida on võimalik sarnaselt muusikateostele reprodutseerida, kuid EAÜ kogub tasu vaid muusikateostelt. Kokkuvõttes on kirjanike võimalus saada tasu teose kasutamisel isiklikuks otstarbeks ebaõiglaselt piiratud.

Kirjanike tasu saamise õiguse piiramine ei ole kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. On ilmselge ja üheselt mõistetav, et sarnaselt heliteose või audiovisuaalse teose reprodutseerimisega isiklikul eesmärgil, on võimalik reprodutseerida ka kirjalikke teoseid, kuuldemänge ja audioraamatuid ning kattuvad ka seadmed, millel on võimalik teoseid reprodutseerida (mh arvutid ja nutitelefonid). Näiteks laeb õpilane õppetöös kasutamiseks tasuta alla kirjaniku kirjutatud raamatu kirjaliku versiooni või sisse loetud audioraamatu. Samas ei ole kirjanikel kehtivas õiguses ette nähtud võimalust saada sellise teose kasutamise eest õiglast hüvitist, ehkki sellise tegevusega on tasuta ja isiklikuks otstarbeks autori teost reprodutseeritud. Kirjanike hüvitiseta jäämine sellises olukorras pole kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Ka Euroopa Kohus on kohtuasjas Eugen Ulme selgitanud, et näiteks olukorras, kus avalikule

raamatukogule on antud õigus teha teoseid kättesaadavaks eriseadmete kaudu, mis võimaldavad nende teoste paberile printimist või USB-mäluseadmetele salvestamist, peab õiguste omajatele olema tagatud õiglane tasu.

Ka mitmetes Euroopa riikides on kirjanikel võimalik saada tasu nende teoste isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest. Nii on kirjanikel võimalik tasu saada näiteks Saksamaal ja Hispaanias. Sofia, mis on Prantsusmaa kirjanike ja kirjastajate kollektiivse esindamise organisatsioon, on selgitanud, et ka kirjanikel peab olema õigus osaleda erakopeerimise tasu jaotamisel, kuivõrd tehnoloogia arengu tulemusel ei puuduta erakopeerimine enam ainult helisalvestisi ja audiovisuaalseid teoseid, vaid ka tekste ning kujutavat kunsti. Seetõttu on Prantsuse õiguses ka kirjanikel õigus saada tasu nende teoste isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest. Sarnane süsteem on kasutusel ka Austrias, Leedus, Lätis ja mujal.

Kirjanike õiguste kaitsmiseks ei ole piisav Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivist 2006/115/EÜ tulenev õigus saada tasu teose kojulaenutamise eest raamatukogust (Eesti õiguses AutÕS § 13³). Selline õigus katab ainult piiratud juhtusid, kui teos laenutatakse koju raamatukogust, sh kohaldub AutÕS § 13³ ka helisalvestise ja audiovisuaalse teose autoritele, kellele kohalduvad hetkel ka AutÕS §-d 26-27. Seega koheldakse kehtivas õiguses kirjanikke, võrreldes helisalvestiste ja audiovisuaalsete teoste autoritega, ebavõrdselt, kuna kui helisalvestiste ja audiovisuaalsete teoste autoritel on võimalik tasu saada nii kojulaenutuste kui ka erakopeerimise eest, siis kirjanikele on ette nähtud tasu vaid kojulaenutuste eest. Mh ei kata AutÕS § 13³ kehtivas õiguses audioraamatute ja e-raamatute laenutusi, st kirjanikud ei saa mingit tasu selliste teoste laenutamise või isiklikeks vajadusteks kasutamise eest. Ka eelnõuga plaanitav AutÕS § 27 lg 10 sõnastus jätab täielikult välja kirjandusorganisatsioonid nagu EKL ning näeb ette, et tasu võib maksta organisatsioonidele muusika- ja filmikultuuri arendamiseks. Selline eristus ning kirjandusorganisatsioonide ja kirjanduse toetamise väljajätmine ei ole põhjendatud.

<p>Kokkuvõttes ei ole kehtiv õigus kooskõlas Euroopa Liidu õigusega ega teiste Euroopa riikide praktikaga, kuivõrd kirjanikel ei ole võimalik saada õiglast tasu olukorras, kus nende teoseid on tasuta reprodutseeritud isiklikuks otstarbeks. Eelnõu ei lahenda probleemi. Probleemi lahendamiseks on hädavajalik muuta AutÕS §-de 26-27 sõnastust selliselt, et erakopeerimise tasu kogumine ja jaotamine ei oleks piiratud ainult audiovisuaalsete teoste ja helisalvestistega ning praktikas hakata koguma tasu ka audioraamatute ja kuuldemängude autoritele.</p>	
<p>4.3. Tasumäärade suurendamine ning salvestusseadmete ja -kandjate nimekirja täiendamine</p> <p>EKL on seisukohal, et erakopeerimise tasu süsteemi tõhususe parandamiseks on hädavajalik tõsta tasumäärasid ning täiendada salvestusseadmete ja -kandjate nimekirja. Tasumäärad ega salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri ei ole kooskõlas ühiskonna ja tehnoloogia arenguga. Kehtivad tasumäärad on liiga madalad. Kehtivad tasumäärad on AutÕS § 27 lg 7 kohaselt kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusega. Kollektiivse esindamise organisatsioonid on korduvalt pööranud tähelepanu vajadusele korrigeerida kehtivaid tasumäärasid, võttes arvesse, et kehtivad tasu määrad on püsinud muutumatuna 2021. aastast, kuigi sellega ajaga on nii tarbijahinnaindeks kui ka keskmine palk märgatavalt tõusnud. Ka teiste Euroopa riikidega võrreldes on Eesti erakopeerimise tasud madalad. Näiteks on Taanis tahvelarvutite, nutitelefonide ja arvutite tasu määraks 49,92 Taani krooni, mis on umbes 6,62 eurot. Samas kui Eestis on eelnimetatud seadmete tasu määraks 3,5 eurot.</p> <p>Vajalik on tõsta Vabariigi Valitsuse määrusega sätestatud tasumäärasid. AutÕS § 27 lg 7¹ p-i 4 alusel on salvestusseadmetelt kogutava tasu määr 3-8 eurot. Vabariigi Valitsuse määruks on aga kõrgeimaks tasuks salvestuskandja eest 4 eurot (salvestusfunktsiooniga teler). Samas tasu näiteks sülearvuti või nutitelefoni eest on 3,5 eurot. Salvestusseadmete tasu määrad on põhjendamatult lähedalt seadusandja määratud kaalutlusruumi miinimumile ning vajalik on nende tasu määrade tõstmine.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Erakopeerimise tasumäärasid vaadatakse üle selle eelnõu väliselt, selle jaoks on JDM teinud ettevalmistusi, kogunud empiirilisi andmeid ja teeb järgnevalt VV-le ettepaneku tasumäärade korrigeerimiseks.</p>

Salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri ei ole kooskõlas tehnoloogia arenguga. Tehnoloogia arenguga on sisu tarbimine liikunud ja on ka edaspidi liikumas internetipõhiste teenuste ja pilvesalvestusplatvormide poole. Salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri ei ole selle muutusega aga kaasa liikunud, vastupidi, nimekirjas on esitatud ainult füüsilised seadmed. Olukorras, kus salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri on puudulik ega vasta reaalsele ühiskonna ja tehnoloogia arengule, ei taga erakopeerimise tasu aga oma eesmärki, milleks on kompenseerida kahju, mis on õiguste valdajatele tekkinud seoses teoste tasuta reprodutseerimisega isiklikuks otstarbeks. Olukorras, kus salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri on ebapiisav ning erakopeerimiseks kasutatavatele seadmetelt tasu ei koguta, ei saa rääkida ka õiguste valdajate võimalusest õiglasele hüvitisele.

Selleks, et tagada õiguste valdajatele õiglane hüvitis, on vajalik lisada nimekirja pilvesalvestuse tasu. Nagu eelnevalt viidatud, on internetipõhiste teenuste ja pilvesalvestusplatvormide kasutamine kasvanud ning jätkab kasvamist ka tulevikus, mistõttu on õiguste valdajatele õiglase hüvitise tagamiseks vajalik pilvesalvestuse tasu kehtestamine. Ka Euroopa Kohus on kinnitanud, et pilvesalvestuse tasu nimekirja lisamine on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega ning lubatud. Euroopa Kohus on oma praktikas korduvalt rõhutanud erakopeerimisel õiglase tasu tagamise olulisust ning seoses pilveteenuse tasuga on Euroopa Kohus märkinud, et sellise tasu mittesättestamine on lubatud juhul, kui siseriiklikus õiguses on muul viisil ette nähtud õiglase hüvitise maksmine õiguste valdajatele. Sisuliselt tähendab see seda, et pilveteenustasu saab välistada ainult sellisel juhul, kui muul viisil on tagatud õiguste valdajatele õiglane hüvitis. Võttes aluseks kehtivas õiguses sätestatud madalad tasu määrad ning puuduliku salvestusseadmete ja -kandjate nimekirja, on üheselt mõistetav, et õiguste valdajatele ei ole ettenähtud õiglast hüvitist olukorras, kus inimene on teinud autoriõigusega või autoriõigusega kaasneva õigusega kaitstud teosest või esitusest isiklikuks kasutamiseks koopia, kasutades internetipõhiseid teenuseid või pilvesalvestusplatvormi.

<p>EKL-i hinnangul tuleks kaaluda taaskasutatud seadmete nimekirja lisamist. Võttes arvesse ühiskonna liikumist säästlikuma tarbimise poole, on muutunud aina olulisemaks salvestusseadmete taaskasutamine. Taaskasutatud salvestusseadet nagu ka uut salvestusseadet on võimalik kasutada teostest ja esitustest reproduktsioonide tegemiseks. Seetõttu tuleks ka taaskasutatud seadmetelt tasu koguda. Nii kogutakse tasu taaskasutatud seadmetelt näiteks Prantsusmaal. Siiski peaks sarnaselt Prantsusmaaga olema taaskasutatud seadmetelt kogutav tasu, võrreldes uute seadmetega, madalam.</p>	
5. Eesti Ajakirjanike Liit	
<p>5.1.</p> <p>§ 27 lõige 12¹ nimetatud tasu kogumiseks ja maksmiseks tehtud põhjendatud kulutuste määr, mida tasu kogujal on õigus kogutud tasust maha arvata, peab olema autoriõiguse seadusega reguleeritud, et vältida halduskulude ülemäärasust</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>KEOde, tasu koguja enda, ega JDM vaatest ei esine probleeme tasu kogujal tekkivate halduskuludega.</p>
<p>5.2.</p> <p>Erakopeerimise tasu jaotamise komisjoni osas peame oluliseks, et tagamaks võrdset kohtlemist on igal KEO-l, kelle liikmetel on õigus erakopeerimise tasule, on tasu jaotamise komisjonis õigus olla esindatud ühe liikmega. Ka arvame, et KEOde loetelu peab jääma avatuks, mis võimaldab seadust muutmata täiendada tasu saavate organisatsioonide nimekirja</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>Kuna jaotuskava koostav komisjon kaotatakse eelnõukohase seadusega ära, ei ole asjakohane nimetatud ettepanek jaotuskava koostamise komisjoni koosseisu muutmiseks.</p>
6. Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	
<p>6.1.</p> <p>Oleme eelnõud analüüsinud ja anname teada, et meil ei ole selle sisu osas kommentaare ega ettepanekuid.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Teadmiseks võetud.</p>
<p>6.2.</p> <p>Samas oleme jätkuvalt seisukohal, et autoriõiguse seaduses reguleeritud erakopeerimise tasu süsteem tuleb laiemalt üle vaadata. Juhtisime sellele vajadusele tähelepanu eelnõule eelnenud</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eelnõukohase seadusega ei plaanita erakopeerimise tasu süsteemi laiemalt muuta, eelnõu puudutab üksnes tasu jaotamist. Erakopeerimise erandi muude aspektide üle</p>

<p>väljatöötamiskasvatusele tagasiside esitades (5.02.2024 kiri nr 5.1-1/1-1). Tegime toona ettepaneku alustada erakopeerimise tasu olemusest ja põhjendatusest ning uurida, kas see on tänasel päeval endiselt eesmärgipärane. Me pole tänaseni oma ettepanekule tagasisidet saanud.</p> <p>Lisaks viidatud kirjas väljatoodule märgime, et erakopeerimise tasu ei kohtle turuosalisi võrdselt. Nimelt on praktika kujunenud selliseks, et mõned eeskujulikumat ettevõtteid tasuvad seda tasu täies mahus, aga teised mitte. See ei ole aus konkurents, kui hulk turuosalisi (nt e-kanalis kauplused) erakopeerimise tasu suure tõenäosusega ei maksa. Kahjuks me pole ka märganud, et sellesse olukorda riigi poolt sekkutakse. Vaid tasukoguja Eesti Autorite Ühing (EAÜ) saadab vahel valikuliselt infot turuosalistele, kes ei esita andmeid ja tasu ei maksa.</p> <p>Teine aktuaalne murekoht seisneb selles, et erakopeerimise tasu seadmetele rakendatavus on tõlgendamise küsimus ning kohati tehakse seda liiga rangelt. Näide on salvestusvõimekusega telerid. Kui teler ei ole võimeline iseseisvalt nõ karbist välja võetuna salvestama, siis peab ikkagi EAÜ tõlgenduses tasuma erakopeerimise tasu. See tähendab, et kui salvestusfunktsioon on kasutatav vaid eraldi salvestusseadmega, siis kokkuvõttes tasutakse topelt (nii teleri kui ka salvestusseadme eest). See on vastuolus regulatsiooni eesmärgi ja mõttega, s.h Euroopa Kohtu lahenditest tulenevate suunistega.</p>	<p>arutamiseks avame võimaluse tulevaste kaasamisürituste näol, kuhu kaasame kindlasti erinevaid huvigruppe, kes saavad esitada oma arvamusi ja nägemusi.</p>
<p>6.3.</p> <p>Kolmanda murekohana toome välja professionaalse kasutuse erandi (AutÕS § 27 lg 5 p 3), mis võimaldab küsida makstud tasu tagasi, kui salvestusseadmeid ja -kandjaid kasutatakse ettevõtja põhikirjalise tegevuse raames. Ka sellele olulisele probleemile juhtisime tähelepanu oma viidatud tagasisides eelnõu väljatöötamiskavatsusele. Tegime ettepaneku rakendada mitmetes teistes riikides kasutatavat oluliselt mõistlikumat ex ante mudelit, kus ärieesmärkidel seadmeid kasutavad isikud on vabastatud selle tasu maksmisest, mitte ei pea seda pärast tagasi küsima. Palusime Justiitsministeeriumilt statistikat, kui palju küsivad Eesti ettevõtted professionaalse kasutuse erandi alusel makstud tasu tagasi, kuid ei ole seda seni saanud. Oleme</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eelnõukohase seadusega ei plaanita erakopeerimise tasu süsteemi laiemalt muuta, eelnõu puudutab üksnes tasu jaotamist. Erakopeerimise erandi muude aspektide üle arutamiseks avame võimaluse tulevaste kaasamisürituste näol, kuhu kaasame kindlasti erinevaid huvigruppe, kes saavad esitada oma arvamusi ja nägemusi.</p>

<p>ise uurinud ettevõtetelt ja saanud vastuse, et seda ei tehta – kas teadmatusest või pidades seda liigselt bürokraatialikuks tegevuseks. See aga viitab, et tasu makstakse rohkem kui seadus ette näeb ning see on vastuolus tasu eesmärgi ja Euroopa Kohtu otsustega.</p>	
<p>6.4.</p> <p>Probleemiks on ka tasud ise ja nende määrad. Oleme teadlikud, et kollektiivse esindamise organisatsioonid on teinud ettepanekuid erakopeerimise tasude tõstmiseks. Jälgime ka arenguid teistes riikides, kus tasud muutuvad tihemini ja muudetakse ka salvestusseadmete ja -kandjate loetelusid. See tekitab turuosalistes ebakindluse tasude suuruse osas ning ei võimalda pikemalt äri planeerida. ITL-i liikmetel ei ole täna kindlust, kuidas ja millise välbaga neid tasusid muudetakse.</p> <p>Kuna tarbija harjumustes ja käitumises on väga palju muutunud võrreldes ajaga, kui aktiivselt tegeleti muusikapalade salvestamisega, siis ei saa ajas pidevalt suurenevad erakopeerimise tasud õigustatud. Isiklikuks otstarbeks tarbijate poolt koopiategemine on juba pikki aastaid langevas trendis ning voogedastusteenuste turule tulekul on muutunud erakopeerimise tasu iganenuks. Just seetõttu vajabki see süsteem ümbertegemist.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Erakopeerimise tasumäärasid vaadatakse üle selle eelnõu väliselt, selle jaoks on JDM teinud ettevalmistusi, kogunud empiirilisi andmeid ja teeb järgnevalt VV-le ettepaneku tasumäärade korrigeerimiseks.</p>
<p>7. Eesti Audiovisuaalautorite Liit</p>	
<p>7.1. Komisjoni koosseis või teisisõnu jaotuskava koostajate ring</p> <p>Eelnõu puudutab vaid AutÕS § 27-e, kuid EAAL hinnangul algavad probleemid erakopeerimisetasu jaotamisel AutÕS § 26 lg-st 1, kus on nimetatud need, kellel on õigus erakopeerimise tasule –autorid, teose esitajad, fonogrammitootjad ja filmi esmasalvestuse tootjad. Kui § 27 muutmisel lähtutakse kavandatavas eelnõus lõikes 9² rahvusvaheliselt levinuimatest kategooriatest autorid/esitajad/tootjad, siis § 26 lõikesse 1 plaanitakse jätta alles senine õigustatud isikute nimistu, mis on negatiivselt mõjutanud komisjoni koosseisu (sõna “proportsionaalselt” on tõlgendatud just sellest nimistust ja mitte sisust lähtuvalt) ja muutmata</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u></p> <p>Eelnõuga on täiendatud AutÕS § 26 lg-t 1 ja tehtud täpsustus, et eri sektorites on tasu õigustatud saama nii autorid, esitajad kui ka tootjad.</p> <p>Samas on jätkuvalt kavas ära kaotada komisjoni mõiste ja seega vajadus jaotuskava kinnitamiseks haldusaktiga. Muudatus annab KEOdele olulisemalt suurema paindlikkuse ja otsustusvabaduse jaotuskavas läbi rääkimisel.</p>

<p>kujul jääks mõjutama ka edaspidi. Näiteks 2025. aastal kuulus komisjoni hääleõiguslikke liikmeid järgnevalt: 2 autorite esindajat, 2 esitajate esindajat ja 4 tootjate esindajat.</p> <p>Paragrahvi 27 lõikesse 9 kavandatav sõnastus seda probleemi ei lahenda. Seega teeme ettepaneku alustada erakopeerimise jaotamise süsteemi muutmist muudatustega § 26 lõikes 1 ja sõnastada see järgnevalt:</p> <p>§ 26. Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise kasutamine isiklikeks vajadusteks</p> <p>(1) Autori nõusolekuta on lubatud reprodutseerida audiovisuaalset teost või teose helisalvestist kasutaja enda isiklikeks vajadusteks (teaduslikuks uurimistööks, õppetööks jms). Helisalvestise autoril, audiovisuaalteoste autoril, aga samuti helisalvestise esitajal ja audiovisuaalteose esitajal, fonogrammitootjal ja filmi esmasalvestuse tootjal on õigus saada õiglast tasu teose või fonogrammi sellise kasutamise eest.</p> <p>Ning kooskolas eelnevaga teeme ettepaneku sõnastada § 27 lg 8 järgnevalt:</p> <p>Tasu jaotatakse helisalvestiste autorite, audiovisuaalteoste autorite, helisalvestiste esitajate, audiovisuaalteoste esitajate, fonogrammitootjate ja filmi esmasalvestuse tootjate vahel, lähtudes teoste ja fonogrammide ja salvestuste kasutamisest ning muudest käesoleva seadusega ettenähtud tingimustest.</p> <p>Kavandatav eelnõu kaotab ara komisjoni mõiste ja kaotatakse vajadus selle kinnitamine ministri poolt. EAAL nõustub, et ministri iga-aastane kinnitus komisjoni kinnitamisel on esiteks ebavajalik halduskoormus, lisaks võib see tekitada eeldusi või ootusi, et komisjoni koosseis võiks igal aastal erineda. Paraku liigutakse praeguse eelnõuga teise äärmusse.</p> <p>EAAL teeb ettepaneku määruse tasandil siiski reguleerida komisjoni mõiste ja koosseis ja seda mitte esindusisikute vaid organisatsioonide ehk erinevat liiki õigusteomajate proportsioonide kaupa vastavalt eelnevalt toodud ettepanekule § 26 lg 1 kohta.</p>	
<p>7.2. Justiitsministeeriumi roll ja vaidluste lahendamine</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p>

<p>Leiame, et erakopeerimise tasu jaotamise süsteemi täielik taandamine eraõiguslikuks tehinguks ei ole õigustatud. VÕS § 14 reguleerib olukordi, kui lepingu pooled on huvitatud lepinguni jõudmisest. Kavandatava eelnõu § 27 lõikes 9 sätestatav lahendus juhaks, kui jaotuskava koostamisel KEOd kokkulepet ei saavuta aga paradoksaalselt ei motiveeri KEOsid kokkulepet saavutama, sest erineb oma loogikas piisavalt palju senistest jaotuskavadest ja soosib osade KEOde osakaalu senisest tuntavat tõusu juba selle 60% jaotamisel. Lisaks ei võta see arvesse kõiki kavandatavas eelnõus välja toodud asjaolusid, mida tuleb tasu jaotamisel arvesse võtta, näiteks asjaomaste KEOde esindatuse ulatust.</p> <p>Kavandatava eelnõu kohaselt lisataks autoriõiguse komisjoni peamiste ülesannete loetellu nüüd ka selliste vaidluste lahendamine, mis puudutavad erakopeerimise tasu jaotuskava koostamist. Juba oma tagasisides VTK-le veebruaris 2024 tõime välja oma seisukoha, et praegune autoriõiguse komisjon on vähetoimiv ja ka vähetuntud formaat. EAAL hinnangul on selle peamiseks põhjuseks asjaolu, et autoriõiguse komisjoni vaidluste lahendamise funktsioon tugineb peamiselt lepitusseadusele, mille kohaselt toimuv lepitusmenetlus on poolte vabatahtlikkusel põhinev tegevus. See on idealistlik, aga praktikas mittetoimiv printsiip.</p> <p>Leiame, et autoriõiguse komisjon võiks toimida sarnaselt töövaidluskomisjoni või tarbijavaidluste komisjoniga, kuhu üks pool saab pöörduda sõltumata teise poole nõusolekust. See tähendab, et autoriõiguse komisjon peaks lahendama vaidlust kohtumenetluse põhimõtetel kohtueelse sõltumatu vaidlusorganina. Ainult nii võiks autoriõiguse komisjonist saada praktikas formaat, mis aitaks vältida aja- ja ressursimahukat kohtuvaidlust ja seda eriti võimalike täienenud ülesannete loetelu olukorras.</p> <p>EAAL hinnangul on tervitatav, et kavandatav eelnõu sätestab senisest täpsemini asjaolud, mida tuleb võtta arvesse tasu jaotamisel:</p>	<p>Vastuses on välja toodud, et VÕS § 14 reguleerib olukordi, kui lepingu pooled on huvitatud lepinguni jõudmisest. Samuti peaks kavandatav regulatsioon KEOsid suunama lepingut sõlmima. Automaatne jaotusprotsent on lisatud vaid juhaks, kui kokkulepet ei saavutata.</p> <p>Autoriõiguse komisjoni pädevuse ja töökorralduse muutmist poel selle eelnõuga plaanitud, võimalikud sellekohased muudatused autoriõiguse komisjoni töö tõhustamiseks ja selle praktikas kasutamise suurendamiseks on järgmistes muudatustes.</p> <p>Lisaks jaotuskava väljatöötamiseks vajalikud uuringud ja analüüsid nn 10% tasust peavad edaspidi tellima KEOd. Kuna nn 10% tasu menetleb edaspidi tasu koguja, siis otsustab tasu koguja ka uuringute ja analüüside tellimise.</p>
--	--

- 1) audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks kogutava tasu olemus ja eesmärk;
- 2) salvestusseadmete ja -kandjate kasutamine audiovisuaalsete teoste või teoste helisalvestiste reprodutseerimiseks ning reprodutseeritavad teoseliigid;
- 3) salvestusseadmete ja -kandjate osakaalud, millelt tasu koguti;
- 4) asjaomase kollektiivse esindamise organisatsiooni esindatuse ulatus.

Punktide 2) ja 3) väljaselgitamine on toimunud seni ja jääb ka kavandatava eelnõu kohaselt väljaselgitamisele uuringu kaudu. Kuigi AutÕSi § 27 lg 7² kohaselt peab Vabariigi Valitsus salvestusseadmete ja -kandjate kasutamist audiovisuaalsete teoste või teoste helisalvestiste reprodutseerimiseks ning isiklikeks vajadusteks koopiategemise mahu muutust vähemalt kord nelja aasta tagant hindama, siis kavandatud eelnõus jääb selgusetuks, kas seda lõiget tuleks interpreteerida kui Vabariigi Valitsuse kohustust tellida vastav tarbijauuring. Paragrahvi 27 lõiked 10 kavandatakse muuta küll nii, et nn 10% tasu võib kasutada ka jaotuskava väljatöötamiseks vajalike uuringute ja analüüside tegemiseks, kuid nagu öeldud, jääb selgusetuks, kelle kohustus on too tarbijauuring tellida. EAAL hinnangul peaks uuringu tellima riigi esindaja ehk Justiits- ja Digiministeerium.

Kogutava tasu olemuses ja eesmärgis ning asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide esindatuses ei toimu arvestatavaid muutuseid üleöö ega ka ühe kalendriaasta sees. EAAL hinnangul oleks seega võimalik määruse tasandil igaks järgnevas neljaks aastaks kehtestada lisaks tariifidele ka jaotuskava lähtudes tarbijauuringutest ja eelpool toodud asjaoludest. Sama haldusaktiga võiks kinnitada ka tasu koguja ja jätta komisjoni menetleda vaid nn 10% taotlused. EAAL hinnangul sisaldab eelnõus kavandatav säte, jätta ka tasu koguja asjaomaste KEOde otsustada, liiga suure võimaluse selleks, et tasujaotuse kokkuleppeni mitte jõudmine hakkab mõjutama lepet maarata tasu koguja. See aga ei ole selgust ja kindlust loov ei tasu maksjate ega õigusteomajate vaatest.

<p>Leiame, et ka ülaltoodud lahendus vähendaks kavandatavale eelnõule sarnaselt Justiits- ja Digiministeeriumi halduskoormust, lisaks väheneks antud juhul ka KEOde halduskoormus ning oleks tagatud kogu erakopeerimise regulatsiooni peamine eesmark – tasu jõudmine õiguste omajateni vähima mõistliku aja jooksul.</p> <p>Kui riik loob süsteemi, kus eraisikutel on õigus teoseid eratarbeks kopeerida ning õiguste omajatel on õigus sellise kasutamise eest õiglast tasu saada, siis riigi rolliks ei saa jääda ainult teabe vastu võtmine selle kohta, kuidas tasu jaotati.</p>	
<p>7.3. Nn 10% taotlused ja nende menetlemine</p> <p>Eelpool nimetatud VTK töö välja ka vajaduse reguleerida paremini taotlustega seonduv. Nii KEOde kui ka taotluste esitajate vaatest, ei ole senise süsteemi puuduste peamine põhjus olnud mitte see, kellele taotlused ja aruandlus esitatakse, vaid vähene reguleeritus ja infopuudus taotluste menetlemise korra kohta. Esiteks saab siingi määravaks otsustajate ring, mis komisjoni mõiste kaotamisel pigem hajub kui täpsustub. Lisaks leiame, et määruse kaudu võiks teha erakopeerimise komisjonile ülesande koostada taotluste esitamise, sisuliste nõuete, piirmäärade ja aruandluse statuut, mis peab olema avalik dokument, sõltumata sellest, kas taotlusi esitatakse edaspidi Justiits- ja Digiministeeriumile või tasu kogujale.</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u></p> <p>Eelnõu osa, millega muudetakse AutÕS § 27 lg-t 10, on täiendatud selliselt, et KEOd peavad taotluste esitamise, sisuliste nõuete, piirmäärade ja aruandluse reeglid ning põhimõtted välja töötama ja tasu koguja veebilehel avalikustama.</p>
<p>8. Eesti Esitajate Liit</p>	
<p>8.1.</p> <p>Eelnõu seletuskirja kohasel toimuks erakopeerimise tasu jaotus kahe etapis, kusjuures jaotust KEO-de vahel reguleeriks AutÕS § 27 lg 9 (esimene jaotus) ja jaotust KEO liikmetele AutÕS §27 lg 8 (teine jaotus). EEL on seisukohal, et esimene jaotus ja teine jaotus on antud juhul ebaloogilises järjekorras, sest teist jaotust reguleeriv lõik asub eespool esimest jaotust reguleerivat lõiku.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Muudetud eelnõus on täpsustatud nn esmase ja teisese jaotamise järjekorda, tehtud vastav struktuuriline muudatus.</p>

<p>Ühtlasi peame oluliseks teha täpsustus, et KEO jaotab tasu tema poolt esindatud õiguste omajatele. Hetkel eelnõuga sõnastusest ei tule see nii selgelt välja ja seepärast teeme ettepaneku sõnastust muuta (lisanduv osa alla joonitud):</p> <p>Kollektiivse esindamise organisatsioon jaotab tasu tema poolt esindatavate autorite, teoste esitajate, fonogrammitootjate ja filmi esmasalvestuse tootjate vahel, lähtudes jaotuskavast, oma liikmete üldkoosolekul kokku lepitud põhimõtetest ning muudest käesoleva seadusega ettenähtud tingimustest.</p>	
<p>8.2.</p> <p>EEL näeb eelnõu väljatöötajate poolt AutÕS § 27 lg 9 muutmise osas välja pakutud lahenduse osas tõsiseid riske, mis tuleneb asjaolust, et Eesti õiguses puudub KEO tunnustamise osas eriregulatsioon. Sisuliselt võivad kaks füüsilist isikut asutada mittetulundusühingu, hakata esindama üksikuid õiguste omajaid, võtta vastu KEO-na tegutsemiseks vajalikud korrad ja nad saavad koheselt õiguse kaasa rääkida erakopeerimise tasu jaotuskava koostamise protsessis. Sellise „tagaukse avamine“ uute KEO-de tekkeks ei ole EEL-i arvates mõistlik ja selles osas tuleb eelnõus väljapakutud lahendus ümber sõnastada.</p> <p>Lisaks eelpool toodule tagaks eelnõus toodud § 27 lg 9³ sõnastus, et 6 kuu jooksul kokkuleppele mitte jõudmisel jaotatakse pool tasust nende KEODE vahel võrdselt, kelle esindatavatel õiguste omajatel on õigus käesoleva seaduse §-s 26 nimetatud tasule. Sisuliselt tekiks olukord, kus mitut miljonit õiguste omajat ja mõnda üksikut õiguste omajat esindavad KEOd jaotavad oma valdkonnas (autorid / esitajad / tootjad) välja maksmisele kuuluvat tasu võrdselt. EEL näeb siin suurt riski, et sellist sõnastust hakatakse pahatahtlikult ära kasutama, sest mittetulundusühingu (KEO) asutamine ja vajalike dokumentide koostamine ei ole keeruline, kuid see võib asutajatele tagada tasu, mida nad peavad endale välja maksuma vastavalt oma põhikirjale ja muudele reeglitele.</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u></p> <p>Eelnõud on muudetud selliselt, et kokkuleppeni mitte jõudmisel ei jaotata tasu kategoorias võrdselt kõikide KEODE vahel, vaid kõigepealt jaotatakse tasu teose liikide lõikes vastavalt teose helisalvestise ja AV teose erakopeerimise mahule, selleks tuginetakse empiirilistele andmetele, mis iseloomustavad teoste liikide lõikes erakopeerimise relevantsust (esitajad – EEL (teose helisalvestised) ja ENL (AV teosed)). Sellele järgnevalt, kui mitu KEOd esindavad sama liiki ja kategooriat õiguste omajaid (nt teose helisalvestiste esitajaid), jaotatakse nende KEODE vahel tasu proportsionaalselt vastavalt liikmete arvule.</p> <p>Kategooriate (autorid, esitajad, tootjad) lõikes üksnes liikmete arvul põhinev jaotus ei pruugi tagada õiglast olukorda, kuna ühe teose liigi juures õiguste omajaid esindaval KEOl võib olla palju rohkem liikmeid kui teisel, aga pelgalt liikmete arvust lähtumine ei pruugi peegeldada tegelikku kahju, mis õiguste omajatele võib</p>

<p>Olukorras, kus autorite puhul võib § 27 lg 9² alusel välja makstav tasu olla 200000-300000 eurot/aastas, võib ühe täiendava KEO tekkimine kaasa tuua olukorra, kus uus KEO on õigustatud saama jaotuskavaga mittenõustumisel kuni 100000 eurot. Vastava tasu laekumisel ja jaotamisel enda poolt esindatud (üksikute) õiguste omajate vahel on KEO käitunud igati õiguspäraselt, kuid ühe õiguste omaja tasud võivad sellisel juhul ulatuda kümnetesse tuhandetesse eurodesse. Sellise „võimaluste akna“ pakkumine toob paratamatult kaasa olukorra, kus õiguste reaalse teostamise asemele tekivad uued KEO-na tegutsevad „juriidilised kehad“, mille ainus eesmärk on saada endale § 27 lg 9³ „võrdsest“ jaotusest võimalikult suur osa. Parim viis suurema tasu saamiseks on asutada erinevates valdkondades mitu KEO-d.</p> <p>Lahendusena võib kaaluda, et § 27 lg 9³ alusel valdkonna sisese (autorid / esitajad / tootjad) võrdse jaotuse asemel kasutada lahendust, mille puhul tasu jaotatakse vastavalt kohalike liikmete arvule, sest vastavad numbrid on siiski kontrollitavad (nt. loomeliitude andmekogu, majandusaasta aruanne). Samas kohalike liikmete arv ei peegelda tegelikult KEO poolt esindatud kõikide õiguste omajate (sh. välismaiste) arvu ja eelkõige tuleks arvestada seda, milliste õiguste omajate millistest õiguste objektidest koopiaid on tehtud. Mingil viisil KEO esindatuse mahu määramisel saab välistada olukorra, kus kahe õiguste omajaga KEO saaks endale sama suure osa tasust kui mitut miljonit õiguste omajat esindav KEO. Hetkel mingit sellist lahendust eelnõuga välja ei ole pakutud, aga vajadus on olemas.</p>	<p>tekkida. Seetõttu on tehtud jaotus teose liikide vahel sõltuvalt erakopeerimise mahust.</p>
<p>8.3.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas on § 27 lg 9 muudatuste selgitamise osas välja toodud, et erakopeerimise tasu ei koguta riigieelarvest, vaid seda kogub eraisikutelt eraõiguslik juriidiline isik ning jaotab eraisikutele. Kuivõrd antud säte reguleerib esmast jaotust, siis on ebaõige märkida, et tasu koguja jaotab tasu eraisikutele, kui tegelikult jaotatakse KEO-dele (eraõiguslikele juriidilistele isikutele). Lõplikud tasu saajad võivad olla eraisikud (füüsilised isikud), aga ka juriidilised isikud ning lõplike tasu saajate regulatsioon on § 27 lõikes 8. Palume seletuskirja selles osas muuta.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Seletuskirja on vastavalt täiendatud.</p>

<p>8.4.</p> <p>EEL-ile jääb eelnõust ja seletuskirjast arusaamatuks, kuidas on leitud § 27 lg 9² toodud protsendid (autoritele 30%; esitajatele 15%; tootjatele 15%). Vaadates justiits- ja digiministri poolt viimastel aastatel kinnitatud jaotuskavasid (nt. 2023. aastal kogutud tasu jaotuskava, 2024. aastal kogutud tasu jaotuskava) on vastavad protsendid kogutud tasu õiguste omajate vahelises jaotuses üldjoontes järgmised:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Autorid 40% (täpne number 41,82%) - Esitajad 30% (täpne number 29,24 %) - Tootjad 30% (täpne number 28,94 %) <p>Eelnõu koostajad on arusaamatul põhjusel eelistanud autoreid ja ette näinud, et autorid saavad 30% jaotamisele kuuluvast tasust, mis vastab umbes 70%-le, mida nad oleks õigustatud üldse kokku saada (kui lähtuda varasemate jaotuskavade proportsioonidest, $41,82 \times 70\% = \sim 30\%$). Esitajad ja tootjad seevastu saavad umbes 50% tasudest ($29,24 \times 50\% = \sim 15\%$), mida nad oleksid õigustatud saada (kui lähtuda varasemate jaotuskavade proportsioonidest). Selline ebavõrdne kohtlemine ja autorite eelistamine jääb EEL-ile arusaamatuks ja me ei saa sellise ettepanekuga nõustuda. Juhul, kui vastavad protsendid jäävad eelnõusse, peaks esitajate ja tootjate osa olema 15% asemel mõlemal 20%, mis vastaks umbes samale proportsioonile tasust (70%), mida autoritele väljamaksmiseks ette nähakse.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu vastavat sätet on muudetud ja automaatse jaotusmudeli alusel õiguste omajatele jaotatavaid protsente on muudetud selliselt, et jaotus õiguste omajate kategooriate vahel oleks mõistlikult sarnane senise praktikaga.</p>
<p>8.5.</p> <p>Eelnõu § 1 nähakse ette AutÕS § 27 lg 9 muutmine ning ettepaneku kohaselt oleks tasu jaotamise aluseks jaotuskava, mille lepidavad kuue kuu jooksul eelarveaasta lõpust arvates kokku kollektiivse esindamise organisatsioonid, kelle liikmetel on õigus käesoleva seaduse §-s 26 nimetatud tasule.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu jaotuskava kokkuleppimist puudutavat osa on muudetud ja sätestatud, et KEOd peavad kolme kuu jooksul jaotuskavas kokku leppima.</p>

<p>EEL soovib, et jätkuks senine olukord, kus kokkulepped tasu jaotuskava osas tehakse kolme kuu jooksul arvates eelarveaasta lõpust. Oleme seisukohal, et kuue kuu pikkune tähtaeg on liialt pikk ning see oleks vastuolus AutÕS § 79⁹ lõikes 1 mõttega, mille järgi tuleks tasud võimalikult kiiresti õiguste omajatele välja maksta. Vastava sätte järgi on KEO-l kohustus jaotada ja välja maksta õiguste omajatele saadaolevad summad välja võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt üheksa kuu möödudes selle majandusaasta lõpust, kui õigustest saadav tasu koguti. Kuue kuu pikkuse jaotuskava kokkuleppimise järel võib tekkida olukord, kus KEO-l ei ole ajaliselt võimalik täita AutÕS § 79⁹ lõikes 1 toodud kohustust maksta tasud välja hiljemalt 9 kuu jooksul.</p> <p>Lisaks oleme seisukohal, et puudub selgus selles osas, millised organisatsioonid osalevad tasu jaotuskava kokkuleppimises. Eelpool on välja toodud meie seisukohad uute KEO-de tekkimise võimaluse osas ja seetõttu on vajalik õigusselgus, kuidas määratakse KEO-d, kellel on kohustus/õigus omavahel tasu jaotuskava kokku leppida. EEL-i on seisukohal, et võiks näha ette, et Patendiamet moodustab KEO-dest jaotuskava väljatöötamiseks komisjoni (nt. Patendiameti peadirektori käskkirjaga).</p>	
<p>8.6.</p> <p>Eelnõu seletuskirja koostajad on seletuskirjas AutÕS § 27 lg 9⁴ puhul õigesti märkinud, et erakopeerimise tasude saamiseks õigustatud isikud ehk õiguste omajad saavad seda õigust teostada ainult KEOde vahendusel. Küll aga ei saa EEL nõustuda seletuskirjas tooduga, et erakopeerimise tasude jaotamisel tuleb arvestada ainult selle konkreetse KEO liikmeid ja nende teoste kasutamist, kelle kaudu erakopeerimise tasude saamise õiguse teostamine käib. EEL on seisukohal, et õiguste omaja on isik, keda KEO esindab kas siis läbi liikmelepingu (liikmed) või muu lepingu alusel (nt. sarnase välismaa organisatsiooniga sõlmitud lepingu alusel). Viimati nimetatud isikud ei ole KEO liikmeteks kuid sellele vaatamata on nad õiguste omajad, kellel on õigus saada KEO poolt kogutud tasu. Palun vastav ebatäpsus seletuskirjas</p>	<p><u>Arvestatud</u> Seletuskirja on täpsustatud vastavalt.</p>

ära parandada, sest KEO-de puhul võib liikmete arv ja esindatud õiguste omajate arv erineda märkimisväärselt.	
8.7. Eelnõuga tehakse ettepanek sõnastada AutÕS § 27 lg 9 ⁴ selliselt, et pärast paragrahvi 27 lõikes 9 ² sätestatud viisil tasu jaotamist kokkuleppe mittesaavutamisel jaotatakse ülejäänud tasu käesoleva paragrahvi 9. lõikes nimetatud isikute vahel kokkuleppe kohaselt või kui kolme kuu jooksul kokkulepet ei saavutata, arvatakse summa järgneval aastal jaotatava summa hulka. Sisuliselt võib jaotusprotsess aega võtta 9 kuud, mis teeb võimatuks eelpool viidatud AutÕS § 79 ⁹ lõike 1 täitmise KEO poolt. Seetõttu teeme ettepaneku, et algne kokkulepe sõlmimine toimuks kolme kuu jooksul arvates eelarveaasta lõpust.	<u>Arvestatud</u> Seletuskirja on täpsustatud vastavalt.
8.8. Hetkel jääb ebaselgeks, kuidas on võimalik olukorras, kus KEO-d ei ole saavutanud kokkulepet tasu jaotuskava osas, maksta tasu muusika- ja filmikultuuri arendamiseks ning koolitus- ja teadusprogrammide rahastamiseks (AutÕS § 27 lg 10). Vastavate projektide finantseerimine peaks otsustatama jaotuskava kinnitamisega kuid eelnõu koostajad on näinud ette ka võimaluse, kus jaotuskava ei kinnitata ja toimub tasude jaotus vastavalt AutÕS sätetele. Sellisel juhul ei ole võimalik saada rahastust muusikaja filmikultuuri arendamiseks ning koolitus- ja teadusprogrammide läbiviimiseks.	<u>Selgitus</u> Seletuskirjas on pikemalt selgitatud nn 10% tasude väljamaksmist muutunud korra alusel. Sättes mainitud „jaotamisele kuuluv tasu“ on see tasu, mis kokkuleppe mittesaavutamise puhul KEOdele automaatse jaotusprotsendi alusel välja makstakse.
8.9. EEL on seisukohal, et AutÕS § 27 lõikes 10 või selle aluse antud Vabariigi Valitsuse määruses tuleks täiendavalt sätestada, et AutÕS § 27 lõikes 10 viidatud tasu saamise ja kasutamise reeglid ning põhimõtted töötavad välja jaotuskava kokku leppivad KEO-d ning need avalikustatakse tasu koguja veebilehel.	<u>Arvestatud</u> Eelnõu osa millega muudetakse AutÕS § 27 lg-t 10, on vastava lausega täiendatud.
8.10.	<u>Mittearvestatud</u>

<p>Eelnõu seletuskirja Lisa 1 oli kavand Vabariigi Valitsuse 17.01.2006 määruse nr 14, „Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ja nendelt kogutava tasu määrad ning kultuuri- ja teadusprojektide finantseerimiseks toetuse taotlemise kord“ (edaspidi nimetatud „määrus“) muutmiseks. Määruse muutmisel lisatakse määrusele toetuse taotluse ja aruande esitamise vormid.</p> <p>EEL on seisukohal, et määruse § 4 lõike 3 muutmisel tuleb täpsemalt reguleerida, millise perioodi jooksul on tasu kogujal kohustus aruanne läbi vaadata ja kinnitada selle nõuetekohasust. Samuti tuleb antud lõikes sätestada, et tasu kogujal on aruande puuduste esinemisel õigus nõuda täiendavaid dokumente. Juhul, kui projekti esialgne eelarve ja tegelikud kulud ei ole omavahel vastavuses (nt. olukorras, kus projekti maksumust finantseeriti 40% ulatuses, aga projekt teostati oluliselt soodsamalt võrreldes eelarves tooduga), tuleb ette näha õigus/võimalus toetuse osaliseks tagasinõudmiseks. Ühtlasi peame vajalikuks, et tasu kogujale tuleb anda õigus toetuse tagasinõudmiseks, kui projekti ei teostata või ei esitata ettenähtud tahtajaks aruannet.</p> <p>Juhul, kui projekti lõppemise tähtaeg muutub võrreldes taotluses toodud projekti lõpptähtajaga, peaks taotlejal olema kohustus sellest tasu kogujat teavitada ning saada heakskiit uue tähtaja osas, sest sellest sõltub aruande esitamise tähtaeg.</p>	<p>Eelnõukohase seaduse § 27 lg-ga 10, millega KEOd peavad taotluste esitamise, sisuliste nõuete, piirmäärade ja aruandluse reeglid ning põhimõtted välja töötama, on JDM hinnangul need küsimused piisavalt reguleeritud. Seega pole vajadust ettepanekus toodud täpsustuste tegemiseks.</p>
<p>8.11.</p> <p>EEL teeb ettepaneku määruse muutmise käigus korrigeerida määruse §-is 3 toodud salvestusseadmete ja -kandjate tasu määrasid lähtudes kollektiivse esindamise organisatsioonide poolt 15.04.2025 peaministrile saadetud pöördumises toodud ettepanekutest.</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>Erakopeerimise tasu määrasid selle eelnõuga ei muudeta. Tasumäärasid vaadatakse üle selle eelnõu väliselt, selle jaoks on JDM teinud ettevalmistusi, kogunud empiirilisi andmeid ja teeb järgnevalt VV-le ettepaneku tasumäärade korrigeerimiseks.</p>
<p>8.12.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>

<p>Määruse § 5 oli vajalik vastavate muudatuste jõustumisel 01.04.2021. Käesoleval ajal puudub §-l 5 oma mõju ja eelnõu esitaja võiks kaaluda antud paragrahvi määrusest väljajätmist.</p>	<p>Eelnõu kohaselt tunnistatakse määruse § 5 kehtetuks.</p>
<p>9. Eesti Fonogrammitootjate Ühing</p>	
<p>9.1. Hea õigusloome põhimõtete rikkumine</p> <p>EFÜ leiab, et esitatud seaduseelnõu ei vasta hea õigusloome põhimõtetele ning selle eesmärgiks ei ole probleemi sisuline lahendamine (sh õigusselguse loomine), vaid riigi soov ilma sisulisi põhjendusi esitamata ja tegelikke asjaolusid kaalumata lihtsalt distantseerida ennast kohustustest ja vastutusest, mida riik peab täitma ja kandma seoses sellega, et ta on õiguste omajate ainuõigusi reprodutseerimisõiguse osas piiranud.</p> <p>Puudub mistahes hea, mõistlik või vajalik põhjus, miks asetada niigi ebapiisavate rahaliste vahendite jaotamise otsuse tegemine vaid raha saajate õigusi esindavatele KEO-dele.</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>Kavandatava regulatsiooni sisulised põhjendused on täpsemini välja toodud eelnõu seletuskirjas, selle kohaselt suurendatakse KEOde rolli jaotuskavas kokku leppimisel.</p>
<p>9.2. Õigusselguse põhimõtte rikkumine</p> <p>Käesolev seaduse eelnõu rikub oluliselt õigusselguse põhimõtet (PS § 10 ja § 13). Õigusakt peab olema piisavalt ammendav ja täpne. Käesoleval juhul ei ole see seda muuhulgas järgmiste asjaolude suhtes:</p> <p>(a) AutÕS § 27 lg 9¹ toodud avatud nimekiri ei sätesta piisavalt täpselt ja täielikult asjaolusid, mida peaks arvesse võtma jaotuskava koostamisel. Käesoleval juhul on tegemist sisuliselt avaliku halduse ülesande panemisega eraõiguslikele isikutele (õiglase hüvitise suuruse jaotuse määratlemine), mistõttu ei saa riik jätta vastavad kriteeriumid ka ammendavalt määratlemata.</p> <p>(b) AutÕS § 27 lg 9¹ p 1 toodud tingimus (kogutava tasu olemus ja eesmärk) on eelnõu eesmärki ja selle sätte rakendamise planeeritud ulatust silmas pidades oma olemuselt täiesti sisutu;</p> <p>(c) puudub regulatsioon selle kohta, kes töötab välja algse jaotuskava ettepaneku, mille üle KEOd saaksid läbi rääkida. Eelduslikult peaks see olema tasu koguja. Jääb ebaselgeks, kas ja</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>AutÕS § 27 lg 9¹ loetelu on lisatud eesmärgiga, et see annaks KEOdele raamistiku jaotuskavas kokku leppimiseks, samas ei piiraks neid liiga kitsalt. Samuti on senise praktika kohaselt haldusaktiga jaotuskava kinnitamisel neidsamu kaalutlusi arvestatud.</p>

<p>millises ulatuses peab esmast jaotuskava põhistama ja selles toodud jaotust selgitama ja tõendama;</p> <p>(d) puuduvad meetmed ja kord, kuidas on tagatud AutÕS § 27 lg 9¹ sätestatud põhimõtete järgimine;</p> <p>(e) puuduvad AutÕS § 27 lg 9² ja 9³ sätete põhjendused, aga samuti põhjendused selle kohta, miks nende sätete rakendumisel ei kohaldata AutÕS § 27 lg 9¹ sätestatud põhimõtteid;</p> <p>(f) puudub regulatsioon, mis määratleks üheselt ära KEO-de ringi, kes konkreetsel aastal peaksid jaotuskavas kokku leppima, aga samuti reeglid selle kohta, millal ja mille alusel võiks õigustatud KEO-de ja läbirääkimiste ringi kaasata võimalikud uued KEO-d. Puuduvad samuti reeglid, mis võimaldaksid välistada olukorra, kus KEO'sid hakataks asutama vaid selleks, et sisuliselt omastada AutÕS § 27 lg 9² ja 9³ alusel jagatavaid summasid. AutÕS § 27 lg 9² ja 9³ sätestatud kord tekitaks olukorra, kus koheldakse võrdselt KEO-sid, kes sisuliselt Eestis ei tegutse ja neid KEO-sid, kelle poolt esindatavad õiguste omajad moodustavad valdava enamuse neist, kelle õiguse objektide kasutamise eest peab riik õiglase tasu maksma. See tekitaks põhjendamatu ebavõrdse kohtlemise ja välistaks selle, et riik täidaks kohaselt oma õiglase tasu maksmise kohustust;</p> <p>(g) puudub regulatsioon selle kohta, kes teostab järelevalvet seaduse tingimuste (avaliku halduse ülesannete täitmine) täitmise üle ning kuidas ja millises kohtus, kelle vahel ning millise õiguse alusel toimub tasu jaotuse ja/või õiglase tasu suuruse vaidlustamine.</p>	
<p>9.3. Seaduse eesmärgi lubamatus</p> <p>Seaduse eelnõu eesmärk ei ole sobiv, vajalik ega ka proportsionaalne seatud eesmärgi suhtes. Eelnõu peamise eesmärgina on välja toodud erakopeerimise süsteemi paindlikumaks ja tõhusamaks muutmine tagamaks tasakaalustatud ning tõhus protsess. Siin tuleb aga esmajärjekorras lähtuda erakopeerimise süsteemi enda eesmärgist, milleks on tagada õiguste omajatele õiglase hüvitisemaksmine nende õiguste eest, mille riik on neilt seaduse alusel ära võtnud (nn isikliku kasutuse reprodutseerimisõigus). EFÜ arvates on kogutud tasu õiglase jagamine ja selleks vajalike toimingute sooritamine (lisaks õiglase korra kehtestamisele ka</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud</u></p> <p>Eelnõu automaatset jaotusprotsenti puudutavat sätet on muudetud selliselt, et säiliks senise jaotuse proportsioonidele mõistlikult lähedane olukord. Siiski ei ole, nagu ettepanekud välja toodud, autoritel 24% ning esitajatel ja tootjatel mõlemal 18 %, aga kavandatava korra kohaselt jaotatakse autoritele 30%, esitajatele ja tootjatele 20%.</p>

<p>vajaliku teabe kogumine ja erapooletute/õiglaste otsuste tegemine) vaieldamatult riigi, mitte eraõiguslike organisatsioonide, ülesanne ning seda ei saa sellisel kujul, nagu riik on praegu välja pakkunud, asetada ainult KEO-dele. Riik on ja peab olema tasu jaotuse kehtestamisel sõltumatu. Erakopeerimise tasu jaotamise komisjon ei ole kunagi tegutsenud erapooletu organina (millest on seaduseelnõu koostajad seletuskirja teksti põhjal ka täiesti teadlikud). Asjaolu, et Justiits- ja Digiministeerium on lähtunud siiani otsuste tegemisel komisjonis saavutatud kokkulepetest, ei vabasta riiki kohustusest tagada tasude erapooletu ja õiglase jaotus. Seletuskirjast nähtub, et riik ei ole saanud oma ülesannetega hakkama, aga see on seetõttu, et riik pole teostanud selleks vajalikke tegevusi, sh andmete kogumist, salvestusseadmete ja kandjate osakaalude tuvastamist, KEO-de esindatuse ulatuse tuvastamist, uuringute teostamist (sh õiguste omajate erinevatele kategooriatele tekitatud kahju suuruse tuvastamist, tarbijaküsitluste teostamist jne), EL'i ja liikmesriikide praktikate jälgimist ja analüüsi, kohaliku turukäitumise jälgimist ja analüüsi jne.). Selle asemel, et oma ülesandeid kohaselt täita, soovib aga riik panna kõik oma vastavad ülesanded KEO-dele viimaste (nende poolt esindatavate õiguste omajate) endi kulul. Ehk teiste sõnadega, riik soovib, et KEO'd teostaksid viimastel aastatel niigi mittepiisava hüvitise arvelt kohustusi, mille riik võttis ise endale, piirates õiguste omajate õigusi.</p> <p>EFÜ saab eelnõu eesmärgist aru selliselt, et riik sooviks läbi plaanitud muudatuste teha erakopeerimise süsteem paindlikumaks ja tõhusamaks viisil, mis peab igale õiguste omajale kokkuvõttes kaasa tooma ka õiglase tasu maksmise tõhusamalt ja paindlikumalt.</p> <p>KEO-de puhul on tegemist mittetulundusühingutega, kelle tegevust rahastatakse sellest samast rahast, mida nad õiguste omajatele koguvad. Seega kõik täiendavad kulud, mis KEO-dele seadusemuudatustega seoses tekivad, omavad otsest mõju igale õiguste omajale väljamakstavas tasus, vähendades seda. Jääb ebaselgeks, kuidas saaks selline süsteem olla õiguste omajatele kasulik.</p>	<p>Tasu koguja määramine kokkuleppel on eelnõust välja võetud, kuna tagasisidest tulenevalt ilmnes, et puudub vajadus kehtiva korra muutmiseks. Lisaks on eelnõus täpsustatud olukorda, kus õiguste omajate kategooriate vahel jaotatakse tasu automaatse jaotusprotsendi alusel.</p>
--	---

Meetmed, mis peaksid riigi arvates eelnõuga püstitatud eesmärgi tagama, oleksid siis EFÜ arusaamise kohaselt järgmised:

(a) välistada Justiits- ja Digiministeeriumi ja muud riigipoolsed tegevused õiglase tasu jaotamiseks vajaliku teabe kogumisel, selle analüüsimisel, erinevate huvigruppide ärakuulamisel ja vastava kaalutlusotsuse tegemisel;

(b) kohustada KEO'sid otsustama kogutud tasu jaotamise üle ja seda olukorras, kus õiguste omajaid esindavad KEO-d ei pea niigi erakopeerimise tasu kogumise põhimõtteid ja kogutava tasu suurust piisavaks selleks, et täita kohaselt riigi poolse õiglase hüvitise maksmise kohustust õiguste omajatele (ehk kogutav summa on juba enne selle jagamist liiga väike);

(c) panna tasu jaotamise otsustamisel KEO'dele kohustus juhinduda teatud põhimõtetest (sh AutÕS § 27 lg 9¹ sätestatust, kuid ka EL'i ja liikmesriikide praktikast), mis eeldavad juba oma olemuselt mahukat andmetöötlust, uuringute teostamist ja kulude (sh õigusabikulude) kandmist. Seaduseelnõu ei näe ette, et KEO'dele (õiguste omajatele) sellised kulud riigi poolt hüvitataks;

(d) pikendada jaotuskava kinnitamise aega kuue kuuni, mis võib venitada ka väljamaksete teostamist õiguste omajatele;

(e) seada kogutud tasu jagamise eelduseks KEO'de vahel konsensuse saavutamise kohustus (mida KEO'd ei ole riigile teadaolevalt alati suutnud saavutada) ning konsensuse mittesaavutamisel vähendada „karistuseks“ kogu väljamakstavat tasu 40% võrra (lükates selle järgmisesse või lausa järgmistesse perioodidesse) ning jagada väljamakstav osa sellisel juhul õiguste omajate kategooriate/KEO'de vahel lähtudes meelevaldselt kehtestatud protsentidest ilma seaduses sätestatud põhimõtteid (AutÕS § 27 lg 9¹) ja varasemat praktikat (sh väljakujunenud osakaalusid) rakendamata;

(f) välistada sellega seotud riiklik järelevalve ja piirata oluliselt ka kohtuliku kontrolli võimalusi ning ulatust, mis on juba iseenesest PS § 15 rikkumine;

(g) kaotada ära Justiits- ja Digiministeeriumi kontroll muusika- ja filmikultuuri arendamise ning koolitus- ja teadusprogrammide jms rahastuse jagamise üle (kuni 10% kogutud tasust),

andes selle üle otsustamise eranditult erakopeerimise tasu kogujale (EAÜ), kes ei ole juba tulenevalt oma positsioonist ühe õiguste omajate grupi esindajana erapooletu.

Jääb arusaamatuks, kuidas saab selline lähenemine olla tõhus ja paindlik. Eelpoolnimetatud meetmed vähendavad selgelt õiguste omajatele väljamakstavaid summasid. Seda asjaolu on aga eelnõu dokumentides selgelt riigi poolt varjatud. Kui riik tõesti soovib, et eraõiguslikud organisatsioonid täidaksid tema kohustusi, peab riik selle kohaselt ja õiglaselt neile ka hüvitama.

Välja pakutud süsteem muudab senise korralduse tegelikult palju koormavamaks ja keerulisemaks.

Tulenevalt konsensuse mittesaavutamise tagajärgedest (AutÕS § 27 lg 9² ja lg 9³) saaks seaduses sätestatud põhimõtete (AutÕS § 27 lg 9¹) rakendamine KEO'de jaoks olema väga keeruline. AutÕS § 27 lg 9² ja lg 9³ sätestatud proportsioonid mõjutavad otseselt juba ette läbirääkimiste kulgu, sest mõjutavad autorite ja kaasnevate õiguste omajate vahelisi proportsioone varasema praktikaga võrreldes (näiteks 2023 ja 2024 aasta tasu jaotus oli 41,82% autoritele, 29,24% esitajatele ja 28,94% tootjatele, sh helisalvestiste tasu jaotus on ajalooliselt alati olnud 1/3 autoritele, 1/3 esitajatele ja 1/3 fonogrammitootjatele) ja mõnele KEO'le võiks selline eelnõus pakutav lahendus olla soodsam, kui kokkuleppel arutatavad protsendid ja senine jaotuskava. Seega on seadusesse juba algselt sisse genereeritud konsensuse saavutamise võimatus või ebatõenäosus. Välja pakutud „karistusmeede“ juhuks, kui KEO'd ei saavuta üksmeelt (mis on tegelikult ilmselt üks peamisi põhjuseid, miks käesolev eelnõu on üldse koostatud, kuna 2022.a. ja 2023.a. vastavat konsensust komisjonis ei saavutatud), sisuliselt dikteerib ka tasude edaspidise jaotuse ühesugusena AutÕS § 27 lg 9² ja lg 9³ sätestatud suuruses ja põhimõtetel, kuna mistahes KEO (ka mistahes tulevikus asutatav KEO), kes peaks jaotuskava kaalumise ja läbirääkimise tulemusena saama väiksema osa, rahuldub ilmselgelt pigem tasude sunniviisilise jagamise proportsioonidega. See oleks aga

vastuolus eelnõu koostaja poolt esitatud süsteemi paindlikkuse eesmärgiga. EFÜ arvates ei ole demokraatlikule riigile omane selline protsess, kus kasutatakse nn kollektiivset vastutust selle eest, et huvitatud isikud ei suuda või ei taha (kasvõi põhjusel, et konsensuse mittesaavutamine on talle kasulik) konsensuslikult kokku leppida ebapiisavate ressursside jagamises omavahel. Seda eelkõige veel olukorras, kus erapooletu otsuse tegemise kohustus ning pädevus peaks olema riigil.

Seaduse eelnõus puudub AutÕS § 27 lg 9² ja lg 9³ nimetatud sunniviisilise jaotuse sisuline analüüs (sh tulenevalt AutÕS § 27 lg 9¹ loetletud põhimõtetest). Jääb arusaamatuks ja ebaselgeks, kuidas on riik AutÕS § 27 lg 9² toodud protsendid ja proportsioonid üldse saanud või millest lähtunud (need erinevad oluliselt senisest praktikast ja ka näiteks naaberriikide Läti ja Leedu praktikast? Ehk selle asemel, et paika panna täpsed ja õiglased kriteeriumid ja protsessid tasu jagamiseks ning teha nende põhjal iga-aastased tasu jaotuse otsused, on riik otsustanud tasu jaotamist edaspidi läbi viia ilma mistahes põhjenduste ja analüüsita, soovides kehtestada meelevaldse korra, mis ei võimalda ka AutÕS § 27 lg 9¹ põhimõtteid mõistlikult rakendada ja muudaks oluliselt senist praktikat. Selline kord välistab mistahes tasakaalustatud protsessid ja paindlikkuse. Mitte ükski tagavaralahendus, mis on ette nähtud KEO-de konsensuse mittesaavutamise juhuks, ei tohiks muuta kokkuleppe saavutamist juba eos võimatuks ega piirata ka kokkuleppe sisu (nagu AutÕS § 27 lg 9² ja lg 9³ seda teevad).

EFÜ-le jääb samuti arusaamatuks, miks eelistatakse sellise meelevaldse korra väljapakkumisel (tasu osalisel jagamisel) autoreid teistele õiguste omajatele. Lähtudes siiani jaotatud summade proportsioonidest saaksid kokkuleppe mittesaavutamisel autorid sisuliselt 70 % sellest, mida nad oleksid õigustatud saama, samal ajal kui tootjad saaksid vaid 50% sellest, mida nad oleksid õigustatud saama. Sellist ebavõrdset kohtlemist pole seaduseelnõus ega seletuskirjas selgitatud. Selline kohtlemine annab muuhulgas autoreid esindavatele KEO-dele eelise ka toimuvatel läbirääkimistel ning võimaldab neil läbirääkimistel endale sobivat lahendust teistele peale suruda. Nii ei teki ka lepingulist tasakaalu, kuivõrd riik ise seda ei soodusta. Kui

soovida säilitada viimase jaotuse proportsioonid, peaks AutÕS § 27 lg 9² sätestatud autorite protsendiks olema 24% ning esitajatel ja tootjatel mõlemal 18 % (mis vastaks üldjoontes 60%-le varasematest justits- ja digiministri poolt kinnitatud jaotuskavade alusel kinnitatud proportsioonidest).

Kuna puuduvad takistused täiendavate KEO-de asutamiseks, siis kutsuks eelnõus välja pakutud korra kehtestamine (eelkõige AutÕS § 27 lg 9³) spekulatiivsetel eesmärkidel asutama arvukalt KEO'sid, kes hoolimata esindatusest oleksid teiste sama kategooria KEO'dega õigustatud võrdselt saama samaväärset tasu. See ei ole kuidagi õiglane ega mõistlik. Mistahes tagavaralahendus ei peaks olema ühelegi õiguste omajate gruppide ega KEO-le kasulik, kui mõnele teisele, võrreldes varasema praktikaga.

Tegelikult jääb arusaamatuks, milles on süüdi konkreetne õiguste omaja, kellele KEO'de konsensuse mittesaavutamisel isegi seda vähest raha välja ei jagata, mis on õnnestunud koguda? Sellise ebaõiglase meetme rakendamine ei välistada seejuures ju riigi kohustust maksta õiguste omajatele õiglast tasu võimalikult tõhusal viisil (eelduslikult esimesel võimalusel maksimaalses ulatuses). Eelnõus puudub selleks lahendus. Kohe kindlasti ei saa aga pidada õiglaseks jaotatavaks tasuks seda vähendatud raha, mida jagatakse välja KEO-de vahel jaotuskavas kokkuleppele mitte jõudmisel seaduse alusel.

Eelnõus ja selle dokumentides on jäetud süsteemselt kirjeldamata ja analüüsimata järelevalvetemaatika (see põhimõtteliselt puudub) ning võimalikud vaidlused ja nende lahendamise kord (autoriõiguse komisjoni lepitajana ei saa pidada sellises olukorras lahenduseks), mis muudab omakorda tekitatava õigusliku olukorra veelgi segasemaks ning suurendab asjasse puutuvate isikute kulusid veelgi. Iga lepingu täitmisel võib tekkida vaidlusi. Näiteks saab KEO, kes ei olegi rahul lepingus saavutatud kompromissiga, pöörduda kohtusse ning vaidlustada kogu lepingu, sest leping ei vasta KEO hinnangul AutÕS § 27 lg 9¹ nõuetele. Selline vaidlus kohtus kestaks aastaid, kurnaks kõiki KEO-sid, tooks kaasa ebaselguse

<p>järgmiste aastate jaotuskava koostamisel jne. Seaduseelnõu looja eesmärgiks ei ole olnud mitte kohtuvaidluste vähendamine kui selline, vaid pigem soov välistada, et nõudeid puuduliku tegevuse ja ebaõiglaste otsuste eest esitataks Justiits- ja Digiministeeriumi vastu. Seetõttu on ka vaikselt mööda mindud kogu järelevalve teemaga seonduvast. Selline eesmärk ei ole legitiimne. Vastavalt TRIPS Art 41 p 2 peavad intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud menetlused olema ausad ja erapooletud ning need ei tohi olla ülemäära keerulised või kulukad ega tuua kaasa sobimatuid tähtaegu ega õigustamatuid viivitusi. Nende põhimõtetega ei ole käesoleval juhul üldse arvestatud.</p> <p>Ebaselgeks jääb ka näiteks see, mis saab siis, kui tasu kogujat ei suudeta KEO'de kokkuleppel määrata (AutÕS 27 lg 12) või kui KEO'd ei ole rahul tasu koguja haldustasude suurusega või arendus- või rahastussummade väljamaksmisega (AutÕS § 27 lg 10).</p> <p>EFÜ arvates peab riigil jääma tulenevalt oma ülesannetest, kohustusest ja vastutusest oluline roll eelnõus kajastatud küsimustes ning ta ei saa sellest loobuda. Õiguste omajatelt ära võetud õiguse eest õiglase hüvitise maksmise tagamine (ka selle jaotamine) on osa riigi õiguskaitsekohustusest. EFÜ arvates ulatub riigi selline kohustus oluliselt kaugemale õigusraamistiku loomisest. Riigil on ka sisuline kohustus tagada, et õiguses sätestatud eesmärgid tegelikult reaalsuses ka täidetakse, milleks peab konkreetses valdkonnas efektiivselt toimima ka täitevvõim. EFÜ taunib riigi praktikat PS § 10 sätestatud seaduslikkuse põhimõtte rikkumisel. Riik peab muuhulgas tagama ka seaduste täitmise. See ei ole mitte nn hilisema praktika küsimus, vaid sellega peab arvestama juba õigusloomeprotsessis. Eriti on see aktuaalne käesolevas olukorras, kus riik AutÕS § 27 lg 9² ja lg 9³ kehtestamisel sisuliselt eirab EL'i ühtsete reeglite rakendamist ja seab sellega erinevad KEO-d kui ka lõppkokkuvõttes õiguste omajad läbirääkimistel ebavõrdsesse olukorda. Sellises olukorras oleks erakorraline see, kui kõik KEO'd jõuaksid konsensuseni, mitte aga vastupidi.</p>	
9.4. Kokkuvõtteks	<u>Selgitus</u>

Võttes arvesse seda, et eelnõu eesmärgid ei ole õiguspärased ega mõistlikud, ei pea EFÜ õigeks edastatud eelnõu väljatöötamise jätkamist eesmärkidel, mida eelnõuga soovitakse saavutada.

Sellega seoses soovib EFÜ rõhutada lõpetuseks veel järgmist:

(a) on tähtis, et riigil (Justiits- ja Digiministeerium või mõni muu institutsioon) oleks jätkuvalt konkreetne ja oluline roll erakopeerimise tasu jaotamise otsustamisel, sh jaotuskomisjoni moodustajana ja jaotuskava kinnitajana, mis tagaks lisaks sisulisele kontrollile ka õiglase tasu jaotuse ja maksmise õiguste omajatele, kes on seadusest tuleneva piirangu alusel kahju kannatanud. Riigil peab säilima tunnetus sektori arengutest, probleemidest jms. VTK tagasisides hindasid KEOd vajalikuks ministeeriumi (või ka valitsemisala hallatava üksuse, ennekõike Patendiameti) rolli säilitamist;

(b) mistahes muudatused tasu jaotamise protsessis ei tohiks venitada ega edasi lükata õiglase tasu jaotamist;

(c) tuleks välja töötada ammendav kord, mille alusel tasu jaotust otsustakse (nii tehniliselt kui sisuliselt). Kindlasti on oluline arvesse võtta tarbijauuringu tulemuste (mida kontrollitakse teatud intervalli tagant) ning esindatuse (vähemalt Eesti vs ülemaailmne tasemel) kriteeriume;

(d) selle asemel, et lähtuda vaid KEO poolt üldiselt esindatavate isikute arvust (esindatuse ulatus - eelnõu AutÕS § 27 lg 9¹ p 4) tuleks lähtuda ennekõike Eestis kasutatavate õiguste objektide õiguste omajate esindatuse ulatusest (läbi liikme- või esinduslepingute esindavad KEO-d väga paljusid selliseid õiguste omajaid, kellega seotud õiguste objekte Eestis ei kasutata, mistõttu ei anna lihtsalt abstraktne esindatavate või lepingute arv tegelikult õiget ülevaadet);

(e) eelnõus AutÕS § 27 lg 9² ja lg 9³ nimetatud jaotus ei ole sellisel kujul õiglane ega tasakaalustatud ja tuleb välja võtta või muuta selliseks, et see oleks kõigile õiguste omajate gruppidele ja KEO-dele ühtemoodi tasu vähendav võrreldes varasema praktikaga.

(f) arvestada tuleks ka Eestis kasutatavate õiguste objektide loomiseks tehtud investeeringute proportsiooniga, sest ilma investeeringuteta ei loodaks laias tarbimises olevaid õiguste

Tehtud investeeringute proportsioonidega arvestamine ei ole asjakohane, kuna ei näita eeldatavat kahju, mis õiguste omajatele erakopeerimisest tulenevalt tekib. Erakopeerimise tasu süsteem peaks kompenseerima õiguste omajatele eeldatavat kahju, mis sõltub eelkõige sellest, kes kopeerib milliseid teoseid erakopeerimise erandile tuginedes, kuid mitte tehtud investeeringutest.

<p>objekte, mida Eestis isiklikuks otstarbeks kopeeritakse. Seaduseelnõus osutatakse sellele, et erakopeerimise tasu peab kompenseerima eeldatavat kahju. Samas on eiratud asjaolu, et osad õiguste omajad investeerivad õiguste objektide loomisesse oluliselt rohkem vahendeid. võrreldes teistega, mille hüvitamine peaks jätkusuutliku tegevuse tagamiseks olema isegi prioriteetsem.</p> <p>Riik peaks hoolitsema mitte ainult hüvitise kogumise regulatsiooni eest, vaid ka selle eest, et õiglane hüvitis jõuaks nende KEOde liikmeteni, kelle autoriõiguse objekte peamiselt erakopeeritakse. Eelnõuga seda eesmärki ei täideta. EFÜ on valmis osalema töörühmas ja panustama sellesse, et tekiks senisest parem regulatsioon erakopeerimise tasu õiglaseks ja tasakaalustatud jaotamiseks.</p>	
<p>9.5.</p> <p>Lisaks teeb EFÜ ettepaneku Vabariigi Valitsuse 17.01.2006 määruse nr 14 „Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ja nendelt kogutava tasu määrad ning kultuuri- ja teadusprojektide finantseerimiseks toetuse taotlemise kord“ muutmise käigus korrigeerida selle §-is 3 toodud salvestusseadmete ja -kandjate tasu määrasid lähtudes kollektiivse esindamise organisatsioonide poolt 15.04.2025 peaministrile saadetud pöördumises toodud ettepanekutest (https://dhs.riigikantselei.ee/avalikteave.nsf/documents/NT003F5172?open).</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>Eelnõuga tasumäärasid ei uuendata, seda tehakse eraldiseisvalt. JDM on teinud sellekohaseid ettevalmistusi ning kogunud võrdlusandmeid ja teeb ettepaneku tasumäärade korrigeerimiseks.</p>
<p>10. Eesti Näitlejate Liit</p>	
<p>10.1. Erakopeerimise tasu jaotussüsteemi nihkumine riigi poolt juhitud mudelilt rohkem iseregulatsiooni mudeli suunas</p> <p>ENL on seisukohal, et eelnõus ei ole läbi mõeldud iseregulatsiooni mudeli suunas nihkumisega kaasnevaid probleemikohti ega välja töötatud lahendusi nende lahendamiseks. Eelnõus ei ole arvestatud konsensusliku mudeliga kaasnevat reaalselt ja püsivat patiseisu ohtu. Samuti ei ole</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Esiteks on JDM hinnang endiselt, et nn konsensuslik mudel annab KEOdele senisest enam paindlikkust jaotuskavas kokku leppimiseks ning JDM ei kavanda määrusega jaotuskava kinnitamist, kuna see ei anna soovitud määral paindlikkust. Teiseks on eelnõu</p>

<p>eelnõus tähelepanu pööratud küsimusele, mis juhtub olukorras, kus poolte vahel tekib kohtuvaidlus enne jaotuskavas kokkuleppele jõudmist või kuidas üldse peaks jaotuskava sõlmimiseks vajalikud kohtumised toimuma.</p> <p>Probleem 1: konsensuslik mudel ei ole funktsioneeriv</p> <p>AutÕS § 27 lg-te 8 ja 9 muutmise tulemusel on jaotuskava edaspidi kõigi asjaomaste KEODE ja tasu koguja kokkulepe. Ehkki konsensusele ülesehitatud mudel, kus KEOD peavad jaotusmäärad omavahel kokku leppima, on kõige demokraatlikum, siis võib sellega kaasneda patiseis. Patiseisu ohu tekkimist kinnitab asjaolu, et juba kehtiva regulatsiooniga on kaasnenud mitmeid kohtuvaidlusi. Samuti kaasneb sellega oht, et tasu ei jaotata tarbija käitumise põhjal, vaid tasu jaotamist hakkab mõjutama jõulisem läbirääkimise taktika jms kõrvalised tegurid. Eeltoodule tuginedes, on ka A. Kelli ja A. Värvi 2023. a detsembris JDMi tellimisel koostatud uuringus leidnud, et konsensuslik mudel ei pruugi olla funktsioneeriv mudel. Eelnõus pakutud lahendus ei maanda neid märkimisväärsed riske ning on seetõttu poolik.</p> <p>Ettepanek: Panna paika jaotusskeem õigusaktiga. ENLi hinnangul tuleks autoriõiguse seaduses sätestada, et erakopeerimise jaotusskeem kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega, kus määratakse kindlaks, kuidas jaotatakse hüvitis õiguste omanike rühmade vahel. Jaotusskeemi kehtestamine õigusaktiga väldib iga-aastaseid vaidlusi ning patiseisu tekkimist. Sarnaselt AutÕS § 27 lg-s 7² sätestatule tuleks ka jaotusskeemi puhul tagada osakaalude ülevaatus kindla perioodi tagant, näiteks iga kolme või nelja aasta tagant koos AutÕS § 27 lg-s 7² sätestatud küsitluse läbiviimisega. Sarnane süsteem on kasutusel näiteks ka meie naaberriigis Lätis. JDM peaks pingutama õiglase jaotusskeemi leidmise nimel, pidades aktiivset dialoogi KEODEga ja otsides mõistlikku kompromissi õiguste omajate erinevate kategooriate suhtes.</p> <p>Probleem 2: kohtuvaidlus enne jaotuskavas kokkuleppele jõudmist</p>	<p>seletuskirjas täiendatud mõju kohtutele, kolmandaks on jaotuskava kokkuleppimiseks võimalike kohtumiste korraldamine edaspidi KEODE ja tasu koguja endi teha, kes peavad soovi korral vastavad kohtumised ise, ilma riigi sekkumiseta, korraldama.</p>
--	---

Jaotuskava kokkuleppimist alustavad KEOd ja tasu koguja lepingueelsete läbirääkimistega. Eelnõus on sisuliselt jäetud reguleerimata olukord, kus lepingueelsete läbirääkimiste kestel tekivad poolte vahel erimeelsused. Eelnõus ei ole selgitatud, kes on sellisel olukorras hagejaks ja kes on kostjaks. Eelnõus on välja toodud, et hagejaks on „õigustatud pool või pooled“, kuid pole selgitatud, keda on selle terminiga silmas peetud. Samuti ei ole lahendatud küsimust, mis saab jaotuskava kokkuleppe läbirääkimistest ning jaotuskava kokkuleppest menetluse ajal – kas läbirääkimised peatatakse või tehakse automaatselt väljamaksed AutÕS § 27 lg-s 9² sätestatud osamäärade alusel. Rõhutame siinkohal, et muudatuse eesmärgiks on muuta jaotuskavas kokkuleppele jõudmine paindlikumaks ja tõhusamaks kui see täna on. Eelnõus sätestatuga kaasneb aga suur ebaselgus, mistõttu kaasneb sellega ka suur risk, et regulatsiooni efektiivsemaks muutmise asemel, muutub olukord veelgi keerulisemaks ja segasemaks kui see varem oli. Ohu olemasolu kinnitab asjaolu, et varasemalt on erakopeerimise jaotuskava kokkulepetega kaasnenud mitmeid kohtuvaidlus, millele on ka eelnõus viidatud.

Ettepanek. Autoriõiguse seaduses ning vajadusel ka tsiviilkohtumenetluse seadustikus tuleb ette näha selged reeglid olukorraks, kus poolte vahel tekib vaidlus enne jaotuskavas kokkuleppele jõudmist. Sealjuures tuleb aga silmas pidada, et vaidluste lahendamine peab olema efektiivne, et tagada autoritele ja esitajatele tasu maksmine mõistliku aja jooksul.

Probleem 3: jaotuskava kokkulepe sõlmimiseks vajalikud kohtumised

KEOde rolli suurendamisel jaotuskava väljatöötamisel on jäänud reguleerimata jaotuskava kokkuleppimiseks vajalike kohtumiste korraldamine. Seaduse muudatuse tulemusel väheneb JDMi roll jaotuskava koostamisel ning vastutus kohtumiste kokkukutsumiseks ja läbiviimiseks langeb KEOdele. Samas ei ole seaduses ega eelnõus antud juhiseid, kuidas seda protsessi juhtida.

Ettepanek. Sätestada seaduses, kes ja millal kutsub kokku esimese kohtumise, kuidas kohtumist protokollitakse, millal loetakse leping sõlmituks jne. Juhul kui kohtumiste protsessi

<p>ei soovita seaduse tasandil reguleerida tuleks ENLi hinnangul kaaluda JDMi poolt esialgsete juhiste või selgituste koostamist, mis aitaksid osapooltelt protsessi juhtida ja korraldada.</p>	
<p>10.2. Mehhanism kokkuleppe mittesaavutamise puhuks</p> <p>ENL nõustub, et on vajalik ette näha mehhanism olukorraks, kus kokkulepet eelnõus märgitud tähtaja jooksul ei saavutata. Eelnõus on vastav mehhanism sätestatud AutÕS § 27 lg-tes 9²-9⁴, mis näevad ette, et kui läbirääkimiste teel kokkuleppeni ei jõuta, teeb tasu koguja tähtaja möödumisel KEOdele esialgsed väljamaksed seaduses ettenähtud kindlate määrade järgi – autorid 30%, esitajad 15% ja tootjad 15% kogusummast. Ülejäänud 40% tasust jäetakse esialgu jaotamata. Kokkuleppe puudumisel antakse pooltele täiendav tähtaeg jaotuskava sõlmimiseks ning kui selle tähtaja jooksul kokkulepet ei sünni, siis liidetakse jaotamata jäänud osa järgmise aasta jaotussummale või saavutatakse hiljem eraldi kokkulepe selle osas. See mehhanism tagab, et vähemalt osa hüvitisest jõuab õiguste omajateni õigeaegselt ka vaidluse korral, kuid mehhanismiga kaasneb mitmeid puudusi.</p> <p>Probleem 1: AutÕS § 27 lg-s 9² sätestatud protsentuaalsete osakaalude kujunemine</p> <p>Eelnõus ei ole esitatud selgitusi ega arvulisi andmeid, millele tuginedes on välja kujunenud AutÕS § 27 lg-s 9² esitatud protsentuaalsed osakaalud. Sealjuures ei ole ka põhjendatud, miks on autoritele määratud väljamakse protsent kaks korda suurem, kui on esitajatele ja tootjatele määratud väljamakse protsent.</p> <p>Ettepanek. Määrata autoritele, esitajatele ja tootjatele võrdne protsent kogusummast. Sellisel juhul ei ole ükski KEO läbirääkimiste nurjumisel ebaõiglasel jõupositsioonil ning tagatakse kõigi osapoolte võrdne kohtlemine. Juhul kui JDMi eesmärgiks on, et protsendid kogumaksest oleksid diferentseeritud, peavad need tingimata tuginema objektiivsetele arvandmetele ja läbipaistvatele kriteeriumitele, näiteks AutÕS § 27 lg-s 7² alusel läbi viidud hindamise tulemusel saadud usaldusväärsete andmete põhjal. ENL hinnangul tuleks protsentuaalsete osakaalude kujundamise protsessi kaasata ka KEOd, et jõuda ühise konsensuseni.</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud</u></p> <p>Arvestades eelnevate aastate jaotuskavasid õiguste omajate kategooriate vahel tasu jaotamiseks, on eelnõus muudetud automaatse jaotuse protsente selliselt, et protsendid oleks mõistlikult lähedal eelmiste aastate jaotuskavadele.</p>

Probleem 2: AutÕS § 27 lg-s 9² sätestatud protsentuaalsete osakaalude ülevaatamine
Eelnõus ei ole sätestatud AutÕS § 27 lg-s 9² sätestatud osakaalude ülevaatamise mehhanismi. Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud sisu tarbimine on ajas muutuv, mistõttu hindab Vabariigi Valitsus vähemalt kord iga nelja aasta tagant salvestusseadmete ja -kandjate kasutamist audiovisuaalsete teoste või teoste helisalvestiste reprodutseerimiseks ning isiklikuks vajadusteks koopiategemise mahu muutust (AutÕS § 27 lg-s 7²). Ka AutÕS § 27 lg-s 9² sätestatud osakaalude puhul peab olema tagatud ajaga kaasas käimine ning nende ülevaatamine.

Ettepanek. AutÕS § 27 lg-s 7² sätestatud hindamise läbiviimisel hinnatakse ja vaadatakse kohustuslikult üle ka AutÕS § 27 lg-s 9² sätestatud osakaalud. Sisuliselt tähendab see seda, et iga nelja aasta tagant hinnatakse põhjalikult ja objektiivselt, kas AutÕS § 27 lg-s 9² sätestatud protsentuaalseid osakaalusid tuleb muuta, et tagada õiguste omajatele õiglane hüvitis muutavas tehnoloogilises keskkonnas. Selleks, et tagada protsentuaalsete osakaalude paindlikum ülevaatamine, võiks ENL hinnangul kaaluda ka selliste osakaalude sätestamist autoriõiguse seaduse asemel Vabariigi Valitsuse määruse tasandil, sarnaselt salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri ja tasumääradega.

Probleem 3: püsivalt jaotuskava kokkuleppele mitte jõudmine

ENLi hinnangul kaasneb eelnõus sätestatud mehhanismiga oht, et püsivalt kokkuleppele mitte jõudmisel, lükkuvad rahalised väljamaksed 40% ulatuses iga aasta edasi. Sisuliselt tähendab see seda, et kui pooled ei jõua mitmel aastal järjest jaotuskavas kokkuleppele, siis jääb iga aasta 40% kogutud tasudest välja jagamata ehk väljamaksed lükkuvad aasta-aastalt edasi.

Ettepanek. Täiendada seadust selliselt, et olukorras, kus pikema aja jooksul osapoolte vahel kokkulepe puudub (näiteks kui kahe aasta jooksul järjest jaotuskava kokkulepet ei saavutata), antakse asi kohustuslikult üle sõltumatule lepitajale või vahekohtule. Selliseks organiks võiks

<p>olla kas autoriõiguse komisjon või poolte kokkulepitud kvalifitseeritud eraekspertide kogu. Seaduse eelnõu täiendamine on hädavajalik, et tagada lõplik õiglane tasu jaotus ning välistada võimalus seda aasta-aastalt edasi lükata, mis kahjustab õiguste omajate huve.</p>	
<p>10.3. Kokkuvõte tasumäärade ja seadmete nimekirja probleemidest</p> <p>ENL peab vajalikuks rõhutada, et erakopeerimise tasu süsteemi tõhususe tagamiseks on hädavajalik käsitleda mitte ainult jaotuskava koostamise protsessi, vaid ka tasumäärade ja seadmete nimekirja küsimusi. Praegused tasumäärad ei vasta enam tänapäeva majanduslikule olukorrale ega taga õiguste omajatele õiglast hüvitist.</p> <p>ENL rõhutab kategooriliselt, et erakopeerimise tasu jaotuskava koostamise muutmine muudab küll jaotuskava vastuvõtmise protsessi paindlikumaks, kuid ei lahenda põhilist ja kõige kriitilisemat probleemi, millele KEOd on aastaid järjekindlalt tähelepanu juhtinud – erakopeerimise tasu määrad on põhjendamatult madalad ning sätestatud salvestusseadmete ja -kandjate nimikiri on täiesti ebapiisav tänapäeva tehnoloogilises keskkonnas.</p> <p>Probleem 1: erakopeerimise tasu määrad</p> <p>Erakopeerimise tasu määrad on liiga madalad. Vastavalt AutÕS § 27 lg-le 7 kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimise tasu maksmise korra, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ning neilt kogutava tasu määra. 13.03.2025 esitasid KEOd ühise pöördumise peaminister Kristen Michalile (pöördumine), kus juhiti tähelepanu vajadusele korrigeerida kehtivaid tasumäärasid. Pöördumises selgitati, et Vabariigi Valitsuse määruse muutmise eelnõu seletuskirja kohaselt oleks 2021. aastal kogutud erakopeerimise tasu olema suurusjärgus 1,9 miljonit eurot. Lähtudes tarbijahinnaindeksi (THI) muutusest, võinuks 2024. aastal olla eesmärgiks 2,57 miljonit eurot, kuid tegelikkuses kogutud tasu oli peaaegu miljon eurot väiksem ehk 1,55 miljonit. Tasu korrigeerimine THI muutuste alusel on omane mitmetele Euroopa riikidele, näiteks Hollandile. Ka juhul, kui lähtuda keskmise palga muutusest, kuivõrd hüvitis on olemuslikult autorite ja esitajate vaatest loometööga saadud tasu, siis võrreldes</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>Erakopeerimise tasu määrasid kavandatava eelnõuga ei muudeta.</p>

2024. aastat 2021. aastaga on keskmine palk tõusnud ca 34,4% ehk erakopeerimise tasu eesmärk võinuks selle näitaja alusel olla 2024. aastal 2,55 miljonit eurot. Võrreldes Eesti erakopeerimise tasusid ka teise Euroopa riikidega, on erakopeerimise tasud Eestis madalad. Nii on näiteks Taanis tahvelarvutite, nutitelefonide ja arvutite tasu määraks 49,92 Taani krooni, mis on umbes 6,62 eurot. Samas kui Eestis on eelnimetatud seadmete tasu määraks 3,5 eurot.

Ettepanek. Tõsta märkimisväärselt Vabariigi Valitsuse määrusega sätestatud tasumäärasid. Salvestusseadmete tasumäärad on hetkel põhjendamatult ja ebaõiglaselt lähedal seadusandja määratud kaalutlusruumi miinimumile. AutÕS § 27 lg 7¹ p 4 alusel on salvestusseadmetelt kogutava tasu määr 3-8 eurot. Vabariigi Valitsuse määruse alusel on kõrgeimaks tasuks salvestuskandja eest vaid 4 eurot salvestusfunktsiooniga teleri eest. Tasu määr süle- või tahvelarvuti või nutitelefoni eest on ebapiisavad 3,5 eurot. Võttes arvesse nii THI kui ka palkade kasvu ning Euroopa riikide head praktikat, peavad tasumäärad olema märkimisväärselt kõrgemad kui seadusandja määratud kaalutlusruumi miinimum ning lähenema pigem maksimumile.

Probleem 2: salvestuskandjate nimekiri

Salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri on ebapiisav. On üheselt mõistetav, et tehnoloogia arengu tulemusel on sisu tarbimine liikunud internetipõhiste teenuste ja pilvesalvestusplatvormide poole. Samas ei ole salvestusseadmete ja -kandjate nimekiri selle muutusega kaasa liikunud ning nimekirjas on esitatud ainult füüsilised seadmed. Seeläbi ei taga erakopeerimise tasu oma eesmärki, milleks on kompenseerida õiguste omajatele tekkinud kahju.

Ettepanek 1. Lisada nimekirja pilvesalvestuse tasu. Nagu eelnevalt põhjalikult selgitatud, on internetipõhiste teenuste ja pilvesalvestusplatvormide kasutamine drastiliselt kasvanud ning õiguste omajatele õiglase hüvitise tagamiseks on pilvesalvestuse tasu sätestamine mitte ainult põhjendatud, vaid hädavajalik. Ka infoühiskonna direktiivi põhjenduspunktis 5 on selgelt

rõhutatud olemasolevate seadmete majanduslikule tegelikkusele vastavuse kriitilise olulisust. Samuti on Euroopa Kohtu praktikas üheselt ja selgesõnaliselt kinnitatud, et pilvesalvestuse tasu nimekirja lisamine on täiesti lubatud. Sealjuures on Euroopa Kohus välja toonud, et pilvesalvestuse tasu mittesätestamine on lubatud ainult tingimusel, et siseriiklikus õiguses on muul viisil ette nähtud õiglase hüvitise maksmine õiguste omajatele. Lähtudes kehtivas õiguses sätestatud ebapiisavast salvestusseadmete ja -kandjate nimekirjast ning ebaõiglaselt madalast tasudest, on ilmne, et kehtivas õiguses ei ole ettenähtud õiglast hüvitist olukorraks, kus füüsilised isikud teevad autoriõigusega kaitstud teostest ilma loata varukoopiaid isiklikuks tarbeks ja kasutuseesmärgiks internetipõhiseid teenuseid või pilvesalvestusplatvormi kasutades.

Ettepanek 2. Lisada nimekirja taaskasutatud seadmed. Aina populaarsemaks ja majanduslikult olulisemaks on muutunud salvestusseadmete taaskasutamine. Taaskasutatud salvestusseadet on võimalik täpselt samamoodi kasutada erakopeerimiseks nagu uut seadet, mistõttu on taaskasutatud salvestusseadmete nimekirja lisamine mitte ainult põhjendatud, vaid vajalik õigluse tagamiseks. Taaskasutatud seadmetelt kogutakse tasu näiteks Prantsusmaal, mis näitab selle lähenemise praktilist teostatavust. Küll aga võib taaskasutatud seadmelt kogutav tasu olla mõnevõrra väiksem, kui uuelt seadmelt makstav tasu, arvestades seadme väärtuse vähenemist.

Probleem 3: Reprodutseeritavad teosed

AutÕS § 26 lg 1 kohaselt on autoril, teose esitaja, fonogrammitootjal ja filmi esmasalvestuse tootjal õigus saada õiglast tasu teose või fonogrammi kasutamise eest olukorras, kus autori nõusolekuta on reprodutseeritud audiovisuaalset teost või teose helisalvestist kasutaja isiklikeks vajadusteks. Kehtiva praktika kohaselt loetakse helisalvestiseks sätte tähenduses ainult muusikateoseid. See toob kaasa aga olukorra, kus esitajatele ei kompenseerita nende esitatud audioraamatute või kuuldemängude jms tasuta isiklikuks otstarbeks reprodutseerimist. Selline lähenemine on põhjendamatu. Nii audioraamatud kui ka kuuldemängud on helisalvestised, mida on võimalik sarnaselt muusikateostele isiklikuks

<p>otstarbeks reprodutseerida. Näiteks laeb õpilane teaduslikuks uurimistööks alla esitaja sisse loetud audioraamatu. Sellises olukorras on põhjendamatu esitaja tasuta jäämine.</p> <p>Ettepanek. Tõlgendada mõistet helisalvestis laiemalt kui ainult muusikateosed. Helisalvestiseks on näiteks ka audioraamatud ja kuuldemängud ning selliseid heeselisalvestisi on võimalik samade seadmetega reprodutseerida, millega reprodutseeritakse muusikateoseid (näiteks nutitelefon ja sülearvuti). Seega on põhjendamatu koguda tasu ja jagada tasu vaid seoses muusikateostega.</p> <p>ENL rõhutab veelkord, et aktuaalne ja reaalne probleem on tasude vähesus, millega peab tegelema. Jaotuskava regulatsiooni muutmine seda probleemi ei lahenda.</p>	
11. Eesti Autorite Ühing	
<p>11.1.</p> <p>EAÜ leiab, et kuigi seletuskirjas toodud eesmärk muuta tasu jaotamise süsteemi tõhusamaks ja vältida vaidlusi on õige, siis ei pruugi eelnõus välja pakutud lahendus olla tõhusam, lõpetada seniseid KEOde vahelisi erakopeerimise jaotamisega seotud vaidlusi ega lahendada muid praktikas tekkinud probleeme. Lisaks on ette näha, et sellisel kujul muudatuste sisseviimine toob kaasa uusi probleeme õiglase tasu kogumise ja väljamaksmisega.</p> <p>1. Erakopeerimise tasu jaotamise komisjoni moodustamine ja jaotuskava kinnitamine:</p> <p>a. Üheks vaidluskohaks on olnud ja jääks ka pärast seadusemuudatust küsimus, kas otsustamisel peavad kõik erinevad õiguste omajate grupid olema võrdselt esindatud või peaks arvestama ka seda, kui suur on KEO poolt esindatavate õiguste omajate hulk. Eelnõus on KEOde esindatuse ulatust peetud vajalikuks arvestada jaotuskava koostamisel. Nimelt täiendatakse §-i 27 uue lõikega 9¹, milles sätestatakse, et jaotuskava koostamisel võetakse muu hulgas aluseks ka asjaomase KEO esindatuse ulatus. EAÜ arvates on tegemist õige ja asjakohase kriteeriumiga. Seletuskirjas on leitud aga, et erakopeerimise tasude jaotamisel tuleb arvestada ainult selle konkreetse KEO liikmeid ja nende teoste kasutamist, kelle kaudu</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u></p> <p>Automaatset jaotusprotsenti puudutavat osa on muudetud, kuid ei ole arvestatud KEOde liikmeid ja liikmelepingu alusel esindatavaid, vaid teose liikide vahel nähakse ette jaotus vastavalt teose helisalvestiste ja AV teoste kopeerimise mahule.</p> <p>Konsensuslik otsustusmehhanism annab küll võimaluse nõuete esitamiseks, kuid kõigi ühist huvi arvestades, milleks on õiglases ja tasakaalukas jaotuskavas kokku leppimine, on see mõistlik variant.</p> <p>Kui jaotuskavas kokkulepet ei saavutata, on täiendatud eelnõu seda osa, mis puudutab automaatseid jaotusprotsente õiguste omajate kategooriate vahel ja see arvestab mõistlikus ulatuses eelnevates jaotuskavades kokku lepitut.</p>

erakopeerimise tasude saamise õiguse teostamine käib. EAÜ ei ole nõus sellega, et erakopeerimise tasude jaotamisel tuleb arvestada ainult konkreetse KEO liikmeid ja nende teoste kasutamist, kelle kaudu erakopeerimise tasude saamise õiguse teostamine käib. Nimelt rääkides KEO esindatuse ulatusest, siis ei saa rääkida ainult konkreetse KEO liikmetest ja nende teoste kasutamisest, vaid arvesse tuleb võtta ka neid õiguste omajaid, keda konkreetne KEO esindab mõne teise riigi KEOga sõlmitud vastastikuse esindamise lepingu alusel ning nende teoste kasutamist.

b. Probleeme tekitaks ka olukord, kus üks või mõni KEO ei ole nõus jaotuskava kinnitama. Kui seni on JDM esindaja osalusel tegutsenud komisjon lagetanud otsuseid lihthäälteenamusega, siis eelnõust võib aru saada, et JDM hinnangul peaks jaotuskava suhtes olema langetatud üksmeelne ehk konsensuslik otsus. Konsensuslik otsustusmehhanism annab võimaluse jaotuskava koostamisel nõudmiste esitamiseks, mis kõigi ühist huvi arvestades ei oleks mõistlik.

c. JDM on muudatuste võimaliku kitsaskohana toonud seletuskirjas välja riski, et KEOd ei lepi õigeaegselt jaotuskavas kokku ja tasu jääb jaotamata. Selle riski maandamiseks on välja pakutud, et kui kuue kuu jooksul eelarveaasta lõpust arvates ei ole KEOd saavutanud jaotuskavas kokkulepet, siis jaotatakse 60% jaotamisele kuuluvast tasust alljärgneva skeemi kohaselt :

- autoritele 30%;
- esitajatele 15%;
- tootjatele 15%.

Riski maandamiseks ette nähtud mehhanism ei võimalda probleemi tegelikult lahendada, vaid võimaldab üksnes ajutist ning ebapiisavat leevendust, lükates probleemi lahendamise määramatuse tulevikku. Kuna sellise jaotuse puhul oleks mõnele KEOle jaotatav osa võrreldes varasema jaotusega märgatavalt suurem, siis on tõenäoline, et konsensuslikult ei olegi võimalik jaotuskava suhtes otsusele jõuda ning suurem osa erakopeerimise tasust jaotatakse seaduses sätestatud skeemi kohaselt. Ülejäänud osa kantakse aga järgneval aastal jaotatava summa hulka ning nii toimitakse igal aastal. Näiteks on varasemalt saanud FETÜ alla 6%

Lisaks ei muudeta tasu koguja määramist, kuna tagasisidest tulenevalt ei ole sellel praktilist vajadust.

Siiski ei näha ette automaatseid jaotusprotsente, mis on ettepanekus välja toodud, kuna fikseeritud jaotus ei pruugi mõistlikult osapoolte huvisid arvesse võtta.

jaotatavast rahast, aga eelpool välja toodud skeemi alusel hakkaks FETÜ osakaal olema vähemalt 7,5%, kusjuures sisulisi muudatusi antud KEO tegevuses pole vahepeal toimunud. Lisaks saaksid jaotuskavas kokkuleppe puudumise korral lokaalse ja globaalse esindatusega KEO-d (nt FETÜ ja EFÜ või vastavalt EEL ja ENL) võrdses suurus tasu, kuigi eelnõu eesmärk on võimaldada KEO esindatust tasu jaotamisel arvestada.

2. Tasu koguja kinnitamine:

a. Senini pole seadusandja pidanud erakopeerimise tasu kogumist eraõigusliku iseloomuga toiminguks ning on näinud ette, et kui ükski kollektiivse esindamise organisatsioon ei ole võimeline või ei nõustu tasu koguma, siis võib valdkonna eest vastutav minister tasu koguma volitada ka muu eraõigusliku juriidilise isiku, valitsusasutuse või valitsusasutuse hallatava riigiasutuse. Eelnõuga jäetakse tasu kogujas kokkuleppe saavutamise tasu saamiseks õigustatud isikute õigusi teostavatele KEOdele, mistõttu võib tekkida olukord, kus ka tasu koguja küsimuses konsensust ei saavutata. AutÕS muudatused ei näe ette alternatiivset lahendust juhaks, kui KEOd ei jõua kokkuleppele, mistõttu see halvaks kogu erakopeerimise tasu kogumise ja väljamaksmise süsteemi toimimise. JDM on eelnõu seletuskirjas toonud muudatuste ühe peamise põhjusena välja KEOde erimeelsused otsustamisel. Täiendava küsimuse jätmine KEOde otsustada ei paranda erakopeerimise tasu kogumise ja väljamaksmise süsteemi toimimist, vaid halvendab seda.

b. Muudatused ei teeni õigusselguse ja -kindluse tagamist kõikidele erakopeerimise tasuga seotud osapooltele. Erakopeerimise tasu koguja täidab avalikes huvides olevat ülesannet ja tal peavad olema selleks laiemad volitused kui need, mis tulenevad eraõiguslike isikute vahelistele suhetele kohaldatavatest normidest. AutÕS § 27 lõikes 13 (mida ei muudeta) on küll sätestatud, et tasu kogujaks määratud isikul on õigus saada tolli- ja statistikaorganisatsioonidelt, tootja- ja impordiorganisatsioonidelt ning müüjatelt vajalikke andmeid. Samas peaks eelnimetatud isikutel olema kindel veendumus (õigusselgus), kes on määratud erakopeerimise tasu koguma ja kellel on õigus nõuda vastavate andmete esitamist.

c. Seni on erakopeerimise tasu kogunud EAÜ, kes on selleks saanud JDM-ilt vastava volituse. Tasu koguja määramine ja tasu kogumine on seni toimunud ega pole tekitanud erimeelsusi, mistõttu pole otstarbekas olemasolevat süsteemi muuta. Riigile see halduskoormust juurde ei tekita, sest seisneb ühe käskkirja koostamises kord kolme aasta jooksul.

3. 10% tasu taotluste menetlemine: Eelnõu kohaselt tuleks vastavad taotlused ja aruanded esitada edaspidi tasu kogujale, mis suurendab tasu koguja töökoormust. Seletuskirja mõjuanalüüsi tabelis on märgitud, et tasu kogujal on võimalik taotluste ja aruannete menetlemisega seotud halduskulu katta erakopeerimise tasust, kuid eelnõus toodud lõike 12¹ uus sõnastus seda selgesõnaliselt ette ei näe.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ (edaspidi InfoSoc direktiiv) kohustab liikmesriiki, kes on sätestanud reprodutseerimisõiguse puhul erandeid ja piiranguid, ette nägema ka regulatsiooni, mis tagab õiguste valdajatele õiglase hüvitise.

Euroopa Kohus on selgitanud, et tasu kogumine ja nende õiguste omajatele õiglase hüvitise maksmine kuulub avalikes huvides olevate ülesannete hulka. Kui liikmesriik teeb õiglase hüvitise tasu kogumise ja jaotamise ülesandeks teatavale üksusele, täidab ta direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktidega a ja b talle pandud tulemuse saavutamise kohustust, mis seisneb õiguste omajate kasuks õiglase hüvitise tõhusas kogumises eesmärgiga säilitada õiglase tasakaal asjasse puutuvate huvide vahel, see on aga täielikult avalikes huvides. Erinevalt JDM seletuskirjas toodud seisukohast, et iga erakopeerimise tasu kogumise ja jagamise etapi puhul on tegemist eraõiguslike maksetega, pole Euroopa Kohus nõustunud, et tegutsetakse autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste omajate erahuvides .

Riigikohus on varasemalt selgitanud, et InfoSoc direktiiv jätab liikmesriikidele õiglase hüvitise süsteemi elementide kindlaks-määramisel suure kaalutlusruumi. Kaalutlusruumi pole aga selles, et tuleb luua mehhanism, mis tagaks raha õiglase hüvitise saamiseks, st direktiivi eesmärgi täitmise. Selles osas on direktiivi artikkel 5 lg 2 punkt "b" piisavalt täpne, selge ja

tingimusteta. Artikli 5 lg 2 punkti "b" sõnastus ja eesmärk on piisavalt selged, et nendest tuletada autori, esitaja või fonogrammitootja õigus saada hüvitist, kui riik on lubanud teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest hüvitise kehtestada, kuid on oma kohustuse jätnud kohaselt täitmata, kuna hüvitise maksmiseks kehtestatud mehhanism ilmselgelt seda ei taga. EAÜ leiab, et plaanitavad muudatused ei taga direktiivi eesmärgi täitmist, kuna kõikide küsimuste lahendamine antakse KEOdele nende omavahelisel kokkuleppel, samas kui eelnõu algataja JDM on näinud muudatuste ühe põhjusena nende samade KEOde lahendamatu erimeelsusi. Veel täiendavate küsimuste jätmine eri arvamustel olevatele KEOdele ei kõrvalda praktikas esinenud probleeme ning toovad pigem kaasa erakopeerimise tasu kogumise ja väljamaksmise süsteemi seiskumise.

2. EAÜ ettepanekud konkreetsete AutÕS muudatuste ja sõnastuste osas

Võimalike vaidluste vältimise eesmärgil toetab EAÜ lahendust, millega määruse tasandil määratakse, kuidas tasu jaotamise protsess toimub ja/või, mis on KEOdele jaotatavate summade proportsioonid. Sel moel on komisjoni ülesanne peamiselt toetuste menetlemine ja tasu kogumise kulude kinnitamine.

1. Erakopeerimise tasu jaotamise komisjoni moodustamine:

ETTEPANEK:

- a. seadusandja peab paika panema, kes jaotuskava koostavasse komisjoni kuuluvad ja üheselt mõistetavalt sisustama AutÕS § 27 lõikes 9 sõna „proportsionaalselt“;
- b. lihthäälteenamusega otsustusmehhanismi loomine tagamaks komisjoni otsustusvõimelisust.

2. Jaotuskava kinnitamine:

ETTEPANEK:

- a. täiendada §-i 27 lõikega 9¹, kus on toodud kriteeriumid, mida tuleb jaotuskava koostamisel arvestada;

- b. mitte täiendada §-i 27 lõigetega 9²–9⁴. Nimetatud sätetes sisalduvad põhimõtted lisada Vabariigi Valitsuse 17.01.2006 määrusesse nr 14. Seega tuleks määrust täiendada sätetega, mis näevad ette, et juhul, kui kollektiivse esindamise organisatsioonid, kelle liikmetel on õigus §-s 26 nimetatud tasule, ei saavuta kuue kuu jooksul eelarveaasta lõpust arvates jaotuskavas teistsugust kokkulepet, jaotatakse tasu kollektiivse esindamise organisatsioonide vahel vastavalt allpool toodud jaotusskeemi ettepanekule. Vaidlusi aitaks veelgi enam vältida lahendus, millega määruse tasemel pannakse paika iga KEO proportsioon jaotuskavast.
- c. § 27 lõiget 7² tuleks täiendada sõnadega, millega Vabariigi Valitsus peab vähemalt kord nelja aasta tagant hindama mitte ainult salvestusseadmete ja -kandjate kasutamist audiovisuaalsete teoste või teoste helisalvestiste reprodutseerimiseks ning isiklikeks vajadusteks koopiade tegemise mahu muutust, vaid hindama ka seda, kas määruses sätestatud jaotuskava on tasakaalus ja arvestab §-i 27 lõikes 9¹ toodud kriteeriumitega.
- Alljärgnevalt on toodud ettepanek, kuidas KEOdele jaotatavate summade proportsioone määrata selliselt, et tasakaalustada autorite ja kaasnevate õiguste esindajate huve, muusika ja audiovisuaalsektori esindajate huve ning järgida ka seni välja kujunenud jaotuste proportsioone.
- i. Pärast tasu kogumise kulude ja toetustele eraldatud summade mahaarvamist jaotamisele minev summa jaguneb pooleks - 50% autoriõiguste omajaid esindavate KEOde vahel ja 50% kaasnevaid õigusi omavate KEOde vahel. See tagab autorite ja kaasnevate õiguste omajate võrdse kohtlemise nii audio kui ka audiovisuaalses sektoris. Viimase jaotuskava näitel jaguneks 1 343 898 € pooleks selliselt, et kumbki osapool saaks 671 949 eurot.
- ii. Mõlema alajaotuse (autorite ja kaasnevate õiguste) sees jaguneb tasu sama proportsiooni alusel nagu viimases jaotuskavas nende gruppide siseselt. Näiteks oli EAÜ ja EAALi osa kokku 562018,5 €, millest EAÜle eraldati 352779,01 € ja EAALile 209239,49 €. Seega EAÜ osakaal autorite osast oli 63% ($352779,01/562018,5 = 63\%$) ja EAALi oma 37% ($209239,49 €/562018,5 = 38\%$).

iii. Nende proportsioonide alusel saab välja arvutada EAÜle ja EAALile eraldatava tasu osakaalu jaotuskavas (viimase jaotuskava näitel: $EAÜ = 1\,343\,898\text{ €} * 50\% * 62,77\% = 421\,782,38\text{ eurot}$ ja $EAAL = 1\,343\,898\text{ €} * 50\% * 27,23\% = 250\,166,62\text{ €}$).

iv. Sama arvutusloogikaga saab välja arvutada kaasnevaid õigusi esindavate KEOde osakaalud nagu on esitatud allolevas tabelis. Kaasnevate õiguste omajaid esindavate KEOde osakaal viimases jaotuskavas oli 781880,34 € (58,18% tervikust), millest EELi osakaal oli 280806,37 € (20,89% tervikust), ENLi oma 112149,65 € (8,35% tervikust), EFÜ oma 310361,61 € (23,09% tervikust) ja FETÜ oma 78562,71 € (5,85% tervikust).

1. etapp		2. etapp	SUMMA	PROPOR TSIION	vrd 2025
50%	Autorid 671 949 €	62,77% EAÜ 37,23% EAAL	421 782,38 € 250 166,62 €	31,38% 18,62%	5,13% 3,04%
50%	Kaasnevate õiguste omajad 671 949 €	35,91% EEL 14,34% ENL 39,69% EFÜ 10,05% FETÜ	241 325,37 € 96 381,56 € 266 725,18 € 67 516,90 €	17,96% 7,17% 19,85% 5,02%	-2,93% -1,18% -3,24% -0,83%
KOKKU	1 343 898,00 €				

v. Võrreldes viimase jaotuskavaga langeks muusikasektori KEOde osa ligikaudu 1%, kuid autoreid esindavate KEOde osakaal tõuseks senise 41,82% pealt 50%-le.

vi. Kui tulevikus lisandub KEOsid, kelle kaudu õiguste omajatele tasu makstakse, siis on õiglane kui kaasnevaid õigusi esindavate KEOde osa tuleb kaasnevate õiguste omajate poolest ja autoreid esindavate KEOde osa tuleb autorite poolest. Asjaolu, et kaasnevaid õigusi esindavaid KEOsid on arvuliselt rohkem kui autoreid esindavaid KEOsid ei tähenda, et kaasnevate õiguste omajatel oleks õigus autoritest suuremale tasule.

<p>3. Tasu koguja kinnitamine: ETTEPANEK: Jätta § 27 lg 12 muutmata ning tasu koguja määramine ka edaspidi JDM ülesandeks.</p> <p>4. 10% tasu taotluste menetlemine: ETTEPANEK: Sõnastada § 27 lõige 12¹ järgmiselt: (12¹) Tasu kogujal on õigus kogutud tasust maha arvata tasu kogumiseks ja maksmiseks ning käesoleva paragrahvi 10. lõikes nimetatud tegevustega seotud toetuste menetlemiseks tehtud põhjendatud kulutused. Tasu koguja esitab käesoleva seaduse §-s 26 nimetatud tasu saamiseks õigustatud isikuid esindavatele kollektiivse esindamise organisatsioonidele tasu kogumise, maksmise ning muude tehtud mahaarvestuste kohta kirjalikus vormis aruande iga aasta 31. jaanuariks.“;</p>	
<p>11.2. Täiendav ettepanek AutÕS § 26 kooskõlla viimiseks InfoSoc direktiiviga</p> <p>InfoSoc direktiivi artikli 2 „Reprodutseerimisõigus“ alapunkt a kohaselt kuulub autoritele oma teoste osas ainuõigus lubada või keelata otsest või kaudset ajutist või alalist reprodutseerimist mis tahes viisil või vormis, osaliselt või täielikult. Sama direktiivi artikkel 5 „Erandid ja piirangud“ punkt 2 alapunkt b ütleb, et liikmesriigid võivad artiklis 2 sätestatud reprodutseerimisõiguse puhul näha ette erandeid ja piiranguid järgmistel juhtudel, kui kõne all on mis tahes kandjal reproduktsioonid, mille füüsiline isik on teinud isiklikuks tarbeks ning mille kasutuseesmärk ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, tingimusel, et õiguste valdajad saavad õiglase hüvitise, mille puhul võetakse arvesse, kas asjaomase teose või objekti puhul on või ei ole kasutatud artiklis 6 osutatud tehnilisi meetmeid.</p> <p>Eesti on AutÕS §-s 18 piiranud autoritele kuuluvat ainuõigust lubada ja keelata oma teoste reprodutseerimist, seega on autoritel õigus saada selle eest õiglast hüvitist ning riigil kohustus</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>Soovitud ettepanekuga soovitakse muuta erakopeerimise erandi skooopi, ent kavandatava eelnõuga muudetakse üksnes jaotamist puudutavat osa. Oleme avatud aruteludele erakopeerimise erandi ulatuse võimaliku laiendamise osas, selleks kaasame ka erinevaid huvirühmi.</p>

õigusaktidega ette näha regulatsioon, mis tagab toimiva erakopeerimise tasu kogumise ja jaotamise autoritele.

Kahjuks ei ole aga autoritel, kelle teoseid vahetult AutÕS § 18 alusel mingile seadmele kopeeritakse, õigus AutÕS §-s 27 ette nähtud hüvitist saada. Takistuseks on AutÕS §-ga 18 vastuolus olev AutÕS § 26 lg 1 esimene lause, mis sätestab, et autori nõusolekuta on lubatud reprodutseerida audiovisuaalset teost või teose helisalvestist kasutaja enda isiklikeks vajadusteks. 04.01.2021 laiendas seadusandja õiguste omajate ringi, kellel on õigus AutÕS § 27 ette nähtud hüvitist saada, kuid jättis muutmata reprodutseerimise objekti ehk jätkuvalt on AutÕS § 26 lõikega 1 hõlmatud ainult audiovisuaalne teos ja teose helisalvestis.

EAÜ juhib tähelepanu asjaolule, et AutÕS §-i 26 lõike 1 esimese lause sõnastus kehtib alates 1992. aastast ja seda oleks pidanud muutma kohe kui infoühiskonna direktiivi sätteid Eesti AutÕS-sse üle võeti.

Kui 90-ndatel oli muusikateoste isiklikuks otstarbeks kopeerimiseks vajalik helisalvestise olemasolu ja salvestati tühjadele kandjatele (videokassettidele, audiokassettidele, salvestuseta CD-R, CD-RW, DVD-R ja DVD-RW-dele), siis tänapäeval kopeeritakse muusikateoseid suurel määral nutitelefoniga. Kusjuures väga palju salvestatakse nutitelefonidega just kontsertidel jm live-üritustel, kus muusikateoseid esitatakse elavas esituses ehk vahetult.

Riigi kohuseks on kaitsta autorite õigusi, kohandades õigusruumi vastavalt tehnoloogiliste võimaluste arengule. Seega on riigi kohuseks viia AutÕS-sse sisse muudatus, et AutÕS § 26 lg 1 sõnastusest oleks võimalik üheselt (selgelt, täpselt ja tingimusteta) aru saada, et autoritel on õigus saada õiglast hüvitist mitte ainult juhul, kui isiklikuks vajaduseks reprodutseeritakse teoste helisalvestisi, vaid ka juhul, kui reprodutseeritakse teoseid üldiselt. Eeltoodu tingib vajaduse ka tasumäärade tõstmiseks, sest lisandub täiendav tasu kogumise alus.

<p>Ühtlasi tuleks muuta ka AutÕS § 26 lg 2 sõnastust, täpsustamaks, et õigus ilma autori nõusolekuta reprodutseerida audiovisuaalset teost või heliteost, ei laiene juriidilistele isikutele.</p> <p>Ettepanek: Sõnastada AutÕS § 26 järgmiselt: „§ 26. Teose ja selle salvestise kasutamine isiklikeks vajadusteks (1) Autori nõusolekuta on lubatud reprodutseerida audiovisuaalset teost või heliteost kasutaja enda isiklikeks vajadusteks (teaduslikuks uurimistööks, õppetööks jms). Autoril, aga samuti teose esitajal, fonogrammitootjal ja filmi esmasalvestuse tootjal on õigus saada õiglast tasu teose või salvestise sellise kasutamise eest (§ 27). (2) Käesoleva paragrahvi 1. lõike 1. lause ei laiene juriidilistele isikutele.“</p>	
12. Patendiamet	
<p>12.1. Erakopeerimise tasu jaotuskava koostamine</p> <p>1.1. Eelnõu seletuskirjas on uuringule „Analüüs erakopeerimise tasu jaotuskava koostamise kohta“ viidates märgitud, et kehtiv süsteem, kus jaotuskava koostab komisjon ja kinnitab minister, peaks asenduma KEOdele suurema vastutuse ja otsustusõiguse andmisega. Samas juhib Patendiamet tähelepanu samas uuringus (lk 42) avaldatud seisukohale, et konsensuslik jaotuskava mudel on küll ühelt poolt kõige demokraatlikum, kuid kui selle kokkuleppe aluseks ei ole selged kriteeriumid, võib see tekitada patiseisu. Lisaks võivad hakata tulemust mõjutama mitte reaalne tarbijakäitumine, vaid näiteks jõulisem läbirääkimiste taktika. Uuringus on ka sedastatud, et neis riikides, kus tasu suuruse kindlaksmääramiseks kasutatakse läbirääkimisi, võib täheldada märke sellest, et läbirääkimised võivad osutuda aja- ja ressursimahukaks – nii on see juhtunud näiteks Rootsis, kus on tänaseks algatatud erakopeerimise tasu süsteemi muutmine.</p> <p>1.2. Ka Eestis on eelmiste aastate kogemuste pinnalt näha, et erakopeerimise tasu kokkuleppe saavutamine on olnud vaevaline ja vaidlusterohke. On kaheldav, kas KEOdele jaotuskava</p>	<p><u>Selgitus</u> KEOdele suurema vastutuse andmise eesmärk on suunata neid koostööle ning kuigi patiseis on võimalik, on selleks eelnõuga ette nähtud lahendus automaatse jaotusprotsendi näol. Rootsis on kavas muuta erakopeerimise tasu lõivusid, mitte jaotamist puudutavaid sätteid.</p> <p>Lisaks need kriteeriumid, mis uue korra kohaselt oleks seaduses loetletud, on eelmiste jaotuskavade koostamisel olnud aluseks ja kavandatava korraga luuakse süsteem, kus neist kriteeriumidest lähtutakse ka KEOde ja tasu koguja vahel jaotuskavas kokku leppimisel.</p> <p>Samas olukord, kus protsendid kehtestatakse automaatselt ilma läbirääkimise võimaluseta ei anna piisavalt paindlikkust ja võimalusi arvestada võimalike muutustega tarbijaskonna harjumustes erakopeerimisel.</p>

<p>kehtestamisel paindlikkuse juurde andmine lahendaks jaotuskava kinnitamisega seotud probleeme, ehk kas paindlikkuse puudumine on üldse olnud seni probleemi põhjuseks.</p> <p>1.3. Amet jääb väljatöötamiskavatsuse (VTK) etapis esitatud varasemate seisukohtade juurde, mille kohaselt parandaks erakopeerimise tasu süsteemi toimivust õigusakti tasandil paika pandud täpsem jaotuskava koostamise ja kinnitamise kord. Eelnõu näeb ette lahtise loetelu kriteeriumitest, mida jaotuskava koostamisel tuleb aluseks võtta. Kriteeriumid, nagu „jaotatava tasu olemus ja eesmärk“ pakuvad siiski eri tõlgendusvõimalusi ning ei pruugi kaasa aidata tõhusale kokkuleppe saavutamisele.</p> <p>1.4. Samas leiab amet, et tasude jaotamise protsendimäärade kehtestamine juhuks, kui KEOd ei saavuta jaotuskavas kokkulepet ettenähtud tähtjaks, on samm õiges suunas tasude jaotamisega seotud vaidluste otstarbekamaks lahendamiseks, mis võib omakorda suurendada õiguskindlust KEOde ja õiguste omajate jaoks.</p>	
<p>12.1. Erakopeerimise tasu jaotuskava koostamist puudutavate vaidluste lahendamise toomine autoriõiguse komisjoni pädevusse</p> <p>2.1. Patendiameti hinnangul ei pruugi lepitusmenetlus olla kõige tõhusam viis jaotuskava koostamist puudutavate vaidluste lahendamiseks, mistõttu ei näe amet vajadust sätestada jaotuskava koostamist puudutavate vaidluste lahendamine autoriõiguse komisjoni pädevusse.</p> <p>2.2. Autoriõiguse komisjon on olemuslikult lepitusorgan, mille põhifunktsioon on lahendada kohtuväliselt lepitusmenetluse teel autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õigustega seotud vaidlusi. Kuigi komisjoni eesmärk on lahendada vaidlusi kiirelt ja tõhusalt, ei ole lepitusmenetluse olemusest tulenevalt lahenduse saavutamine komisjonis tagatud. Jaotuskava vaidlused on reeglina aga aja- ja ressursikulukad, mistõttu ei ole lepitusmenetluse raamistik selliste vaidluste lahendamiseks tulemuslik. Kui pooled lepitusettepanekuga ei nõustu või sellele ei vasta, loetakse lepitusmenetlus lõppenuks tulemuseta.</p>	<p><u>Mittearvestatud</u></p> <p>Kavandatav kord on KEOde omavahelisele koostööle orienteeritud, samuti vaidluste lahendamisel suunata KEOsid võimalusel kasutama autoriõiguse komisjoni. Iseenesest oleks uue korra kohaselt jaotuskavast tulenevate vaidluste lahendamine autoriõiguse komisjoni pädevuses ka täpsustuse tegemata jätmisel, kuna komisjon lahendab „autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õigustega seotud vaidlusi“, kuid selguse huvides ja lepitamise teel vaidluste lahendamise toetamiseks selline täpsustus tehakse.</p>

2.3. Autoriõiguse komisjoni liikmed on valitud lähtuvalt komisjoni üldisest lepitamisfunktsioonist laiapõhjaselt ning arvestatud ei ole jaotuskava koostamise ülesande spetsiifikat. Jaotuskava vaidlused eeldavad süvendatud eriteadmisi KEOde õiguste haldamise metoodikast, mis hõlmab majanduslikke mudeleid, KEOde finants- ja infotehnoloogilisi protsesse ning ajakohast turupraktikat. Sellise profiiliga lepitaja leidmine on komisjoni piiratud liikmete hulgast kahtlemata keeruline. Lisaks peab komisjon lepitaja määramisel tagama sõltumatuse ja erapooletuse, mis välistab huvide konfliktid (nt varasem esindussuhe KEO või õiguste omajatega). Kuivõrd võimalik ekspertide ring, kelle hulgast lepitaja määrata, on juba niigi kitsas, võib erapooletuskriteeriumite täitmine praktikas tähendada, et komisjoni liikmete seast ei olegi võimalik leida pädevat ja sõltumatut lepitajat. See omakorda suurendab tõenäosust, et vaidlus tuleb lõpuks lahendada kohtumenetluses.

2.4. Kokkuvõttes ei pea amet otstarbekaks komisjoni pädevuse juures välja tuua erakopeerimise tasu jaotuskava koostamist puudutavate vaidluste lahendamist, kuivõrd see ei ole tõhus viis niivõrd mahukate vaidluste lahendamiseks. Lepitusmenetluse vabatahtlik iseloom ei taga jaotuskava koostamises kokkuleppe saavutamist, mistõttu võib ajamahukas menetlus komisjoni tööd liigselt koormata ning pidurdada seeläbi teiste vaidluste kiiret lahendamist. Seejuures tuleb arvestada ka riskiga, et jaotuskava vaidluste lahendamine komisjonis võib viivitada tasude reaalsel jaotamist õiguste omajatele, kuivõrd kokkuleppe saavutamine ei ole tagatud.